

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIOMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: — Studie-Commissie van „Oost en West”. — Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage. — Indische figuren in Nederland. — Boekaankondiging. — Tweemaal belasting betalen voor hetzelfde pensioen? — Het Minahassa-Jubileum Fonds. — Nederl.-Indische problemen. — Door Duisternis tot Licht. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. — I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde. — Nagekomen Berichten. — Berichten der Afdelingen. — Mededeelingen. — In Nederland aangekomen verlofgangers. — Koninklijke Vereeniging „Oost en West”. — Mutatiestaat van 18 tot 25 Januari 1933.

Studie-Commissie van „Oost en West”.

I. *Gratis* voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.

II. Bij betaling van f 10.— per jaar doorlopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:

- afhalen van boot of trein;
- zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;
- volledige behartiging van studiebelangen;
- financiële beheer.

Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Prins Mauritsplein 23, Telefoon 550752.

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië. te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeerden, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West” kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

Indische Figuren in Nederland.

Bij Dr. J. Th. Terburgh.

Na veertig dienstjaren, waarvan hij er acht-entwintig in de tropen en twaalf in het moederland heeft doorgebracht, heeft dr. J. Th. Terburgh op 1 Januari j.l. zijn functie van hoofdinspecteur van de Volksgezondheid neergelegd.

Terburgh? Dat is de man van het malaria-onderzoek en van de pestbestrijding, zeggen direct de Indië-kenners. En wie Terburgh's tijd in Indië heeft meegemaakt, denkt daarbij aan zijn strijd met dr. de Vogel, den toenmaligen „hisp”. Dat is alles al een beetje „tempo doeloeh” geworden, maar het loont de moeite met de gedachten voor een wijle naar dien tijd terug te gaan. Dr. Terburgh praat er zelf graag over. Wat een geheugen! Kleine details uit zijn loopbaan komen al pratende naar voren. Als hij over de systematische bestrijding der besmettelijke ziekten in Indië begint, komt er een potlood met een bloetnoot bij. Hij vergeet, dat wij gekomen zijn om een interview met hem te hebben. Hij doceert. Hij teekent en licht toe. Is of hij nog in actieven dienst is bij den B. G. D. en wij zijn instructies ontvangen... Onbewust demonstreert hij zijn liefde voor zijn vak en zijn

organisatietalent, waarmee hij in zijn acht-entwintig Indische dienstjaren zooveel heeft bereikt.

— Wij beginnen bij het begin, zegt hij met nadruk. Dat begrijpen wij heel goed. „Het begin” was wellicht de mooiste tijd van dit vruchtbare leven, de tijd van harden pioniersarbeid, onder moeilijke omstandigheden, waarbij alles wat men bereikte een bevochte zóge was.

Maar eerst: het allereerste begin.

Johannes Theodorus Terburgh, geboren te Leiden. Op 14 Mei 1868. Bezocht daar de lagere school en de H. B. S., student in 1885. Tot arts bevorderd 19 Juni 1891. Toen wilde de 23-jarige den docterstitel verwerven. Vier maanden later promoveert hij in Freiburg.

Eind 1891 vertrekt hij als jong officier van gezondheid naar de tropen. In 1903 gaat hij met verlof tot 1905; hij bekwaamde zich in dien tijd bij prof. Saltet in theoretische en praktische bacteriologie en hij ontving een regeeringsopdracht om een onderzoek in te stellen naar de malaria-bestrijding in Italië en daarover een rapport uit te brengen. Zijn eerste groote rapport! Hoevele zijn er na dit wel verschenen! Wij kijken even zijn werkkamer rond. Achter hem staat een kast... vol rapporten! Hij heeft steeds een buitengewone werkkraft ontwikkeld. Zijn groote voorkeur voor statistische gegevens, — een voorkeur die hij tot op den huidigen dag bezit —, bracht schier onuitputtelijke hoeveelheden te verwerken materiaal onder zijn handen. Het eene rapport na het andere verscheen....

Ja, van zijn Indische jaren vertelt hij graag. Zijn geheugen schijnt onuitputtelijk en zooals dat gaat bij een overvloed van herinneringen, wij springen van den hak op den tak. Een enkelen datum willen wij hier echter nog vastleggen. Op 1 Mei 1911 eervol ontslag uit den militairen dienst. Tegelijk zijn benoeming tot Inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst voor Oost-Java met standplaats Soerabaia. In Mei 1917 bevorderd tot sous-chef van den dienst. In Mei 1919 met verlof. Hij was nog Indisch hoofdambtenaar met verlof, toen hij benoemd werd tot Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid in Nederland. Twee functies „tegelijk”, vertelt hij lachende. Maar wat het Indische gedeelte betreft, ben ik toen maar op 31 Augustus 1920 met pensioen gegaan....

Over zijn pionierstijd op Sumatra praat hij nu nog met geestdrift. In 1891 wordt hij als jong officier van gezondheid in Padang geplaatst, maar daar bleef hij niet lang. Hij moet naar de Toba-landen, — het was niet rustig in dien tijd. Hij komt in Lagoe Boti, waar toen nog garnizoen was, in de buurt van Balige.

— Bestaat dat Lagoe Boti nog? vraagt hij.

Wij weten het niet. Wij gelooven, dat het verdwenen is.

— 't Was geen gemakkelijke tijd voor Jan Fuserliër, daar in Lagoe Boti. Het lag zoowat op de grens van het toenmalige afhankelijke en onafhankelijke gebied, waar men niets van de Compagnie wilde weten. Autowegen waren er niet. Wij moesten dagreizen te paard maken, hachelijke tochten in de lange smalle booten over het vaak woelige meer. Toen ging ik naar Taroetoen, waar ook nog garnizoen was. Wij kaptten er onzen weg door de wildernis. Ik opereerde en verbond in bamboehutjes op een baleh-baleh. En van Taroetoen ging ik naar Atjeh. Daar maakt hij den tijd van de geconcentreerde linie mee, kort voor het overloopen van Toekoe Oemar. Er komen vele herinneringen uit dien tijd naar voren. Maar iets vergeet hij te vertellen. Dat doen wij hier nu maar. Hij werd gerechtigd tot het dragen van het Eere-teeken voor belangrijke krijgsbedrijven Atjeh 1873—1896 en 1896—1900. Hij heeft trouwens ook niet verteld, dat hij in 1913 Officier in de Orde van Oranje Nassau werd en dat hij in 1930 het Ridderkruis in den Nederlandschen Leeuw ontving. De regeering heeft zijn vele groote verdiensten in Indië en Nederland wel gewaardeerd!

In Atjeh krijgt hij beri-beri. Wat wist men toen van beri-beri af! Hij vond het lastig en vervelend en hij heeft behoefte aan herstel van krachten. Bovendien, zijn zucht naar wetenschappelijk onderzoek wordt met den dag sterker. Hij loopt niet graag in het gareel van een militairen dokter bij den troep. Zoo

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Weimarstraat 63, Den Haag

Telefoon 332739

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste

eischen van hygiëne en comfort

Zwembaden • Kuipbaden • Stortbaden

Stoom- en heete Luchtbaden

Zeezout-, Dennen-, Koolzuur- e. a. Baden

— Waterbehandeling — 5167

Centraal Kamerverhuurkantoor Noordeinde 18a.

Telefoon 114224.

Uw raadsman bij HUUR en VERHUUR van GEMEUBILEERDE KAMERS en ÉTAGES.

Inschrijving, inlichting gratis. 5082

A. DE LIEFDE - OPTICIEN

voorheen 10 jaar bij de fa. A. W. Heijnen

JAVASTRAAT 19 — DEN HAAG

Telefoon 114051 Giro 163326

BRILLEN EN PINCE-NEZ'S

op voorschrift van H.H. Doctoren — Electrische slijperij Face a mains, etuis, loupes, leesglazen, reis- en tooneelkijkers, barometers en thermometers — Specialiteit: repareren van antieke barometers en schoonmaken van prismakijkers. 5227 Luxe Optiek

Boekhandel E. NOORDIJK

BANKASTRAAT 14a — DEN HAAG

Telefoon 111434 5388

• ALLE SCHOOLBOEKEN •

Romans • Leesgezelschappen • Bibliotheek Schrijf- en Teekenbehoeften

Van der Linden's Woontechniek

Voor 't gedistingeerde Interieur

Meubelmakerij Behangerij Stoffeerdorij Verhuizingen

VAN DER LINDEN

J. S. BACHSTRAAT 51 — UTRECHT

Fabriek OUDENRIJN 38 — Telefoon 14819

Vertegenwoordigers overal te ontbieden. 5162

Abonneert U op:

en

Adverteert in:

Het Katholieke Dagblad van den Haag en Omstreken

DE RESIDENTIEBODE

TORENSTRAAT 27 — DEN HAAG

Telefoon 116120 5394

**VOORLICHTING en BIJSTAND in ALLE
FISCALE AANGELEGENHEDEN**
J. A. MONOD DE FROIDEVILLE
BELASTINGADVISEUR 5615
Ook Indische Inkomsten- en Vermogensbelasting
van 9—12 en 2—5 uur
te 'S-GRAVENHAGE, Juliana van
Stolberglaan 125 — Telefoon 7704/1 —

jong als hij is, voelt hij zich veel meer aangetrokken tot het doen van onderzoekingen. Wel, hij heeft er de gelegenheid voor gekregen en die heeft hij benut ook. Daarvoor zal men hem in Indië nog steeds dankbaar zijn, vermoeden wij. Want hij heeft veel, héél veel verbeteringen tot stand gebracht op het gebied der tropische hygiëne.

Van Atjeh gaat hij naar Fort de Kock en vandaar naar Solok en naar Sawahloenta. Hij komt te werken onder de dwangarbeiders van de Ombilin-mijnen. Daar begint de strijd van den medicus met de vertegenwoordigers van het gezag: de bestuursambtenaren. Dr. Terburgh heeft zijn deel van dien strijd gehad in zijn Indische jaren.

Hij werkt er met twee dokters djawa en maakt statistische studies, — zooals hij er nadien ontelbare in Indië en Nederland heeft gemaakt — van de sterfte onder de dwangarbeiders. De sterfecijfers en ziekte-cijfers waren ontstellend hoog. Men liet de dwangarbeiders veel te lang in de mijnen werken; wanneer men een korteren werktijd instelde, kon men veel en veel langer over hun werkkraft beschikken. Maar daar wilde men niet aan.

— U bereidde daar dus een soort arbeidsinspectie voor?

— Inderdaad, daar had het veel van. Het was moeilijk de noodig geoordeelde veranderingen door te voeren. Ik heb er heel wat kwesties gehad! En ik werkte met primitieve middelen in een uiterst primitieve omgeving. In dien tijd verschenen de eerste publicaties over de pas ontdekte malaria-parasiet. Ik wierp er mij met een soort hartstocht op.

— Die liefde voor de malaria-muskiet is sedert dien bij u groeiende gebleven, is 't niet?

Wij herinnerden ons zijn onderzoekingen op Madoera en in Ambarawa.

— Ik heb mij jarenlang geheel gegeven aan de bestrijding van de malaria. Ik ben nog altijd dankbaar, dat mij de gelegenheid daarvoor in ruime mate gegeven werd. Van Heutz had er voor gezorgd. Ik zal nooit vergeten het verrassende gevoel van mijn eerste „ontdekking”. Ik had opgemerkt, dat in het bloed van koortslidders de malaria-bacil niet werd aangetroffen. Bij nader onderzoek bleek toen, dat wij met typhus-lidder te doen hadden. Men had toen nog het idee, dat typhus in Indië niet voorkwam!

In 1905, van verlof terug, — dat „verlof” bracht dr. Terburgh al studeerende door bij prof. Sallet! — kwam hij in Ambarawa met honderden malaria-lidder in aanraking. En op een goeden dag in 1906, lees ik in de krant, dat een hevige malaria-explosie op Madoera was signaleerd. Zentgraaff was er als de kippen bij geweest en zijn eerste publicaties erover waren mij voldoende om hemel en aarde te bewegen er heen te kunnen gaan. De gelegenheid werd mij direct gegeven. Met een opdracht van Van Heutz trok ik naar Madoera. De resident van Madoera vond dat niets prettig. De resident ontkende, dat het sterfecijfer hoog was, maar ik kon met cijfers in de hand aantoonen, dat de sterfte kort en goed verschrikkelijk was. In 1905 was er een volkstelling geweest. De cijfers daarvan waren natuurlijk niet geheel juist, maar globale berekeningen waren toch verantwoord. En met die registers in de hand, toonde ik na mijn plaatselijk onderzoek aan, dat het sterfecijfer in één desa maar eventjes 70 % bedroeg, aan de kust was het 20 %, voor het geheele gebied der epidemie was het 10 %. Het is zes-en-twintig jaar geleden, maar dr. Terburgh citeert uit het hoofd. De zaak moet hem destijds wel zeer ter harte zijn gegaan... 't Was eigenlijk een typisch geval, voegt hij er aan toe, want de malaria is op Madoera niet epidemisch.

In Ambarawa terug, stel ik den resident van Semarang voor een malaria-onderzoek in zijn gewest te ondernemen. Van 1907 tot 1911 houd ik mij daarmede bezig. Het zijn interessante jaren. Als lid van den gewestelijken raad en van den gemeenteraad van Semarang maakt hij de kwestie van de watervoorziening mede, waarop in die dagen ook Tillema zich geworpen had. Aardige herinneringen uit die dagen duiken op... het getob met een tank uit een gesloten zeepziederij als waterreservoir... totdat na een voorloopige watervoorziening uit artesische putten, waarvan dr. Terburgh een speciale studie had ge-

maakt, de Oengaran-waterleiding tot stand kwam.

In 1911 Inspecteur van den B. G. D. Het is het noodlottige jaar, waarin in Malang de pest op zoo'n verschrikkelijke wijze huishoudt. Het is een rampjaar voor deze streken. Men doet wanhopige pogingen de uitbreiding van de pest tegen te gaan, militaire cordons, plaatijzeren omheiningen. Er is veel goede raad. Dan komt dr. van Loghem naar het geteisterde gebied. Men doet de „grootte ontdekking”: de ratten huizen in de bamboes van de woningen. Als dr. Terburgh van die jaren vertelt, komt ons het beeld van dien tijd weer duidelijk voor oogen. De gouverneur-generaal, Idenburg, bezoekt de peststreken. Conferenties, voorstellen, maatregelen zonder tal. De dienst der woningverbetering wordt eindelijk in het leven geroepen. Al zijn gaven van goed organisator wendt dr. Terburgh in dienst der pestbestrijding aan. Hij ontwerpt het programma voor de woningverbetering. De handen worden aan den ploeg geslagen. De pest wordt uit het Malangsche „weggebouwd”.

— Vindt u de toename van het aantal pestgevallen in West-Java bedenkelijk, vragen wij dr. Terburgh, wiens belangstelling voor alle vraagstukken der tropische hygiëne ook in Holland onverzwakt is gebleven.

— De toestand in West-Java haalt natuurlijk niet bij dien in Oost-Java, twaalf jaar geleden. Systematische woningverbetering blijft het eenige afdoende bestrijdingsmiddel. Verontrustend is de toestand geenszins. De hygiënische omstandigheden waarin de inlander leeft zijn geleidelijk aan verbeterd.

— En toen u met de pest in het Malangsche bezig was, kwam de cholera, niet waar?

— Juist. In 1912. Het was het eerste jaar waarin wij die ziekte met vaccinatie bestreden hebben. Ik denk nog aan de groote verdiensten van den heer Nijland in dien tijd, die voor de vaccinatie zorgde. Wij kregen toen een drukke en zeer bewogen vaccinatie-periode. Want na de cholera kwamen de pokken. Met de toepassing onzer vaccinatiesystemen hadden wij groote moeilijkheden te overwinnen....

De bloecote en het potlood komen er weer bij. De indeeling der ressorten met de standplaatsen der vaccineurs teekent dr. Terburgh ons voor. Hij „zit er nog in” alsof hij er morgen aan den dag er weer mee aan den slag moet. Nu berijdt hij een stokpaardje. Want toen hij in Holland terug was, kreeg hij ook in het moederland de handen vol met het strijdvoeren tegen de pokken en tegen... de politiek. Er zijn immers partijen, die van vaccinatie niet weten willen. Hij strijdt en publiceert. Ook in het laatste is hij altijd sterk geweest en hij kwam altijd met sterke argumenten voor den dag. Het „Geneeskundig Tijdschrift van Ned.-Indië” bevat van 1899 af in iederen jaargang opstellen van zijn hand. Eerst met betrekking tot de malaria-bestrijding. In 1916 publiceert hij een artikel over „De resultaten van het gescheiden vaccinatiesysteem en van de systematische revaccinatie in de geneeskundige afdeling Oost-Java in de jaren 1912—1915”. Hij kon toen nog niet vermoeden, dat het vaccinatievraagstuk hem later in Holland zooveel hoofdbrekens zou kosten, toen de postvaccinale encephalitis voorkwam. Het „Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde” bevat dan ook vele artikelen van zijn hand. Zoowel de epidemiologie van de postvaccinale encephalitis, als de alastrim, met een beschrijving: „Hoe moet de pokziekte uit Nederland geweerd worden”, geven hem aanleiding zijn meening daarover te zeggen. Hij geeft in Holland talrijke verslagen en mededeelingen betreffende de Volksgezondheid. Ook de verloskundige hulp in Nederland doet hem naar de pen grijpen. Hij toont met onweerlegbare statistieken aan, dat die hulp, tegen vele beweringen in, niet onvoldoende is. Het „Tijdschrift voor Sociale Geneeskunde” brengt, in 1927, een belangwekkende Sterftestatistiek van zijn hand en in 1929 deelt hij daarin mede de „Geschiedenis van het Staatstoezicht op de volksgezondheid”. Men heeft hem gekwalificeerd als een superieur mensch, niet alleen op wetenschappelijk gebied, doch ook in het maatschappelijk leven. Zijn vele publicaties bevestigen dit.

In 1917 staat hij klaar om met verlof te gaan, maar de verscherpte duikbootactie houdt hem terug. Hij heeft, voor zoover hij er mee te maken had, zijn aandeel bijgedragen in de assaineeringsplannen voor Soerabaia en hij glimlacht nog bij de herinnering aan den strijd met ir. Damme gevoerd over de spoorlijnen om Soerabaia. Als sous-chef van den dienst is hij toen in 1917, naar Batavia gegaan. In 1919 ging hij met verlof.

— Als ik aan mijn Indische jaren terugdenk, zegt hij, ben ik dankbaar gestemd voor al het pionierswerk, dat ik daar heb mogen verrichten. Daar is mijn werk in Holland betrekkelijk kinderspel bij....

— U was in Indië een groot voorstander van decentralisatie?

— Ja. Ik heb gestreden voor de gemeentelijke ge-

F 13.000.— CADEAU

Houders van deze advertentie kunnen bij ons laten maken een foto, formaat 18 x 24 in natuurlijke kleuren voor f1.15. Origineele prijs f12.50.

Ook maken we zingende, sprekende, muciseerende foto's. 5357

BACH'S FOTO ART.
Laan van Meerdervoort 154 - Den Haag

zondheidsdiensten. Maar de Vogel en van Lonkhuizen wilden alles centraliseeren. Ik vind dat zeer verkeerd.

Natuurlijk komt de malaisetoestand in Indië ter sprake.

— Men heeft een groot fout begaan, zegt dr. Terburgh met nadruk. Men heeft de huishouding niet opgezet op basis van de draagkracht der inlandsche bevolking. Nu ondervindt men er de ellende van.

Wanneer wij op zijn werk in Holland terugkomen als hoofdinspecteur van de Volksgezondheid, dan komen wij alweer spoedig op statistisch gebied terecht. Op dit terrein heeft hij in het moederland ontzaglijk veel bereikt.

— Ik kan met mijn statistieken altijd direct nagaan waar de schoen wringt en wat er gebeuren kan of... niet gebeuren kan! De statistieken wijzen aan, dat wij hier, bijvoorbeeld, wat de roodvonk betreft, ontzaglijk veel hebben bereikt.

— Hoe denkt u over de vaccinatie tegen dyphterie? Wij weten, dat er vele doctoren vóór en vele doctoren tegen zijn.

— Wij hebben met vaccinatie heel aardige resultaten bereikt. De statistieken....

En weer krijgen wij reeksen cijfers onder het oog, met conclusies die veelzeggend zijn.

— Is u vóór verplichte vaccinatie in Holland?

— Absoluut. Nadat men haar niet meer verplichtend heeft gesteld, is het vaccinatiepeil in Nederland hard naar beneden gegaan. Aan het rapport van den Gezondheidsraad, dat tot een hernieuwd uitstel van de verplichte vaccinatie adviseert, heb ik een minderheidsnota gevoegd. Een en ander zal binnenkort wel gepubliceerd worden.

— Na veertig jaar dienst met acht-en-twintig tropen-jaren denkt u zeker te gaan rusten?

— Geen sprake van. Ik ben pas vier-en-zestig! Er valt nog zoo veel te studeeren en ik wil nog graag in het belang van verschillende vereenigingen werkzaam zijn. Ik ben ook nog lid van de Centrale Commissie voor de Statistiek.

Zijn werkkraft is nog onverminderd. Zijn innemend optreden heeft hem vele vrienden bezorgd, ook onder zijn principieele tegenstanders.

En dan praten wij nog wat na, halen nog wat Indische herinneringen op. Want dr. Terburgh was en is gebleven een groote „Indische figuur” aan wiens gaven ook Holland in de laatste twaalf jaar heel veel te danken heeft gehad.

Boekaankondiging.

Autarkie: een economisch-ethische studie door L. Hoyack, uitgegeven bij N.V. Uitg. Mij. A. F. Kluwer te Deventer.

De schrijver wil met dit werkje aantoonen, dat alleen de autarkie of zelfgenoegzaamheid: de principieele doorvoering van Fichte's „Geschlossener Handelsstaat”, het geneesmiddel is van de zieke maatschappij. Middels indirect bewijs tracht de schrijver te komen tot de autarkie, als zijnde het nog eenig overgebleven redmiddel, noch internationale, noch pan-Europa-Planwirtschaft biedt z. i. uitkomst, aan den anderen kant grijnst het bolsjewisme ons tegemoet.

De auteur is een geloovig man, dat blijkt uit tal van plaatsen uit zijn boek en dat Gods vertrouwen geeft hem moed om neer te schrijven zijn redmiddel; is het gek om die zelfgenoegzaamheid aan te prijzen? Neen, om u heen ziet u het gebouw der autarkie in wording, elk land „beveeligt” zich zoogenaamd, tracht zich zooveel mogelijk onafhankelijk van het buitenland te maken.

Zijn hoofdstuk „in het moeras” bevat veel goede en gezonde denkbeelden, de schildering is goed gedaan: zoo is de op de spits gedreven toepassing van de machine zeer juist geschetst. Toen Pierson indertijd in zijn beroemd werk der staatshuishoudkunde betoogde, dat de machine de vijand van den arbeid niet was, heeft hij nooit kunnen voorzien, dat de mensch gedreven door zijn zucht naar verbetering, ongebreideld door het vrijheidsdenkbeeld, ongeremd in zijn „produceer er maar op los” het zoover zou sturen, dat men geen oog er

Voor Periodieken

Firma W. Gaade - Delft.

meer op kan houden, hoe de behoeften te bevredigen. Nu is het natuurlijk niet noodig alle machines te verbrijzelen, maar maat houden gaat toch wel; wie zich echter verbeeldt, dat hij dan gereed is, begrijpt het ingewikkelde productie-proces niet, waarbij zooveel bekende, doch helaas maar ook onbekende factoren meedoen; ook staat het vast, dat crises zullen blijven komen, misrekeningen in het behoeften-proces zullen blijven, zelfs in een socialistische maatschappij, gelijk de bekende en geleerde sociaal-democratische schrijver Carl Landauer in Planwirtschaft und Verkehrswirtschaft aantoonde. Geen goede kijk echter heeft de schrijver op het z.g. koloniale vraagstuk; hij schijnt met de koloniale economie niet op de hoogte te zijn; wat hij daar verkondigt lijkt veel op de z.g.w. drainage-theorie; wordt nu wel afgezogen uit de koloniën? immers neen, de groot-cultures waren een zegen voor de bevolking, op allerlei wijzen werd de bevolking betrokken in die cultures, zoodat van welvaart kon gesproken worden; dit blijkt nu in deze tijden, nu de suiker niet best gaat. En 't denkbeeld Indië nu maar loslaten, is in strijd met alle ethische begrippen. Dan zou de chaos komen en soort over soort zou geregeerd worden, noch daargelaten de mogelijkheid, dat een andere hand op den Archipel neer zou dalen en desnoods als zoogenaamd mandataris onze zaak zou voortzetten.

Ook kan ik mij niet vereenigen met zijn denkbeelden over de koopkrachttheorie, die in wezen niet opgaan, immers: hooge loonen aan den arbeid, immers dan stijgt de koopkracht der arbeiders, redeneert men; dan komen er ook voor de diverse producten, zoo van landbouw en industrie, grootere afzetmogelijkheden en stijgt dientengevolge de werkgelegenheid en vermindert dientengevolge ook de werkloosheid. Men verzuimt dan te bedenken, dat alleen dan een loonsverhoging stimulerend op de koopkracht kan werken als die het gevolg is van een verhoogde loonende productie. Reeds nu blijkt allerwege, dat wij niet met het buitenland kunnen concurreren, omdat de loonen te hoog zijn, dit klemt temeer, waar blijkt, dat allerwege de ondernemer zijn bedrijf maar aan den gang houdt om erger te voorkomen en hij geen beloning maar al te vaak heeft.

Vergeet de schrijver niet, dat er nog andere factoren zijn: moet men eens niet gaan denken aan die oorlogsschulden, die aanleiding gegeven hebben waar Amerika betaling in goud eischte, tot ontvrichting van de goederen- en geldmarkt, opeenhooping van goud in de kelders van de Federal Reserve Banks in Amerika, dat als een echte Shylock blijft staan op betaling.

Is het nu wel waar dat de wereld bezig is te verarmen; is de visie niet juist, dat de wereld als geheel ook niet verarmt. De conclusie van Hoyack kan ik dan ook niet deelen, dat het levenspeil van Europa moet dalen is zeker, wij hebben, dank zij den wereldoorlogsroes, boven onzen stand geleefd. Ontijdige invoering van allerlei sociale maatregelen, hierop leg ik den nadruk, terwijl gelei-

delijke invoering de juiste weg was geweest, want men wist natuurlijk niet alle gevolgen; heeft meegewerkt tot ontvrichting en konden wij andere factoren thans voor ons verborgen, opsporen, dan zou de geneeswijze duidelijk opgezet kunnen worden.

Met dat al kan het werkje van den heer Hoyack aanbevolen worden ter lezing; ik zou nog gaarne verschillende dingen uit het boek willen behandelen, doch het bestek laat het niet toe. Wanneer de schrijver meer van zich laat hooren in een volgend boek, zal ik met genoegen daarvan kennis nemen.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Indische Spreuken.

Indische spreuken naar de vertaling uit het Sanskrit van Otto Böthlingk in bloemlezing verdietscht door Dr. C. J. Wynaendts Francken, uitgegeven door N.V. H. D. Tjeenk Willinks uitgeversmaatschappij te Haarlem. Ingehaaid f 1,90, gebonden f 2,50.

Dr. C. J. Wynaendts Francken heeft de gelukkige gedachte gehad de spreuken van de sanskrit-literatuur onder de aandacht van het Nederlandsche publiek te willen brengen. Dat had eerder de groote Sanskritist Böthlingk voor Duitschland op groote schaal al gedaan, die in een driedeelig werk, waarvan het laatste opgedragen was aan onzen grooten Kern, liefst bijkans tienduizend spreuken uit de groote literatuur der oude Ariërs bijeengehaald had en in het Duitsch overgebracht in proza-vorm. De auteur begreep terecht, dat 't te ver ging Böthlingk na te doen en alles in het Nederlandsch over te brengen; hij heeft volstaan door „slechts“ 862 spreuken op te nemen, immers een volledige vertaling „zou weinig zin hebben, aangezien vele slechts door deskundigen te verstaan zijn en vele vooral van belang zijn om den Sanskrit-tekst, die slechts voor oriëntalisten toegankelijk is, maar voor anderen een volkomen gesloten boek blijft, waarvan zij slechts het sierlijk letterschrift kunnen bewonderen zonder er iets van te begrijpen.”

Is een dergelijke belangstelling in onze Nederlandsche taal nieuw, voor Böthlingk aan zijn groote verzameling begon, had Ludwig Fritze er 387 in metrischen vorm in de Duitsche taal uitgegeven, terwijl Leopold von Schroeder, aan wien Winternitz zijn driedeelig werk in Indische Literatargeschiede heeft opgedragen, in zijn Indiens Literatur und Kultur in historischer Entwicklung maar een 150 in het betrekkelijk hoofdstuk heeft opgenomen. In zijn bekende Chrestomathie heeft Böthlingk ook een aantal van die spreuken opgenomen, zoodat die langs dien weg op de sanskritcolleges terecht komen. Dr. Francken nu, die geen vreemdeling op dit terrein is, immers van hem is afkomstig ook het Boeddhisme en zijn wereldbeschouwing, dat in 1897 te Leiden is verschenen en waarvan een nieuwe omgewerkte uitgave thans in het licht is verschenen bij N.V. E. J. Brill te Leiden (waarover later).

Gelijk reeds is opgemerkt, zijn die spreuken afkomstig uit de groote literatuur en wel uit het Māhābhārata, het Rāmāyana, beide althans van naam bekende heldendichten uit de tijden, toen de Ariërs van het plateau van Pamir of van Irān naar de dalen van den Sindhu of Indus trokken en vandaar verder vechtende in de vlakte van den Gangā terecht kwamen, daarnaast hebben de bekende fabelwerken Pantjatantra en Hitopadesha gediend, voorts de Subhāshitārṇava en het werk van Bhartrihari, welk laatste reeds door Abraham Rogerius te Leiden in de 17e eeuw is uitgegeven, althans ten deele; de herkomst der spreuken wordt verkort achter elk aangegeven.

De inhoud der spreuken kan gekenschetst worden als te zijn vol fijne opmerkingen en dichterlijke beelden en daarin besloten moreele waarheden; zij zijn zeer geschikt door hare drastische zegswijze den lezer in staat te stellen in den gedachtengang en het volksleven der Indiërs een blik te slaan.

De auteur heeft er van afgezien om de stof te rangschikken in hoofdstukken en in afdeelingen naar de behandelde onderwerpen, al heeft hij wel om het den lezer te vergemakkelijken aan het slot van het 159 bladzijden tellende werk een (alph.) register met bladwijzer er aan toegevoegd, die toch eenigermate een rangschikking van de behandelde onderwerpen te vervangen. Ophelderende noten zijn aan den voet van de bladzijden geplaatst, wat niet anders dan welkom kan zijn.

Het is een genoegen te mogen constateeren, dat in den laatsten tijd Indische werken, in het Nederlandsch overgezet, voor het voetlicht gebracht worden en het werk van Dr. C. J. Wynaendts Francken zal stellig een goede plaats bij menigeen veroveren.

Tweemaal belasting betalen voor hetzelfde persicen?

Een Indisch gepensioneerde maakt zich, blijkens een ingezonden stuk in „Het Vaderland“, Avondblad van 17 Januari j.l. ongerust over tweemaal belasting te moeten betalen voor *hetzelfde* pensioen. Hij schrijft:

„Mijnheer de Hoofdredacteur,

Dezer dagen werden de Indische gepensioneerden verrast door een mededeeling van den Ver-tegenwoordiger van den Ned. Indischen Belastingdienst, dat zij, ingevolge Art. 2 letter e juncto Art. 23 (3) en Art. 30 (2) der Ordonnantie op de Inkomstenbelasting ter zake van hun recht op periodieke uitkeering in den vorm van Pensioenen ten laste van de Begrooting van Ned. Indië aangeslagen zijn voor (volgt het te betalen bedrag) idem zóóveel. Niet alleen dus, dat de pensioenen wederrechtelijk (want feitelijk is het dit toch) gekort zullen worden, maar zij moeten óók nog eens extra gekort worden (er staat n.l. in de mededeeling, dat het belastingbedrag van het pensioen zal worden ingehouden) wegens „Inkomstenbelasting in Ned. Indië“. Edoch, de Indische gepensioneerden moeten óók voor de Belasting naar het Inkomen in Nederland dit Pensioen opgeven, waar de *Nederlandsche* fiscus hen voor laat betalen.

De gepensioneerden betalen dus voortaan *dubbele* belasting naar het inkomen, éénmaal aan den *Nederlandschen* en éénmaal aan den *Ned. Indischen* fiscus.

Het zal mij benieuwen, hoe andere Ned. gepensioneerden hierover denken. Maar is dat niet meer dan schandelijk te noemen?

Beleefd dankend voor de plaatsing,

Hoogachtend,

Een Indische gepensioneerde.”

De Redactie van „Het Vaderland“ teekent hierbij het volgende aan:

„Dat de gepensioneerde over zijn pensioen belasting betaalt aan het land, waaruit hij deze inkomst trekt, is een aangenomen regel van internationaal belastingrecht, waarvan de Indische belastingwetgever terecht is uitgegaan. Krachtens art. 99 van de Nederlandsche wet op de Inkomstenbelasting is het in Indië belastbaar inkomen *in Nederland vrij*. Dubbele belasting wordt dus van den geachten inzender in beginsel niet geheven. Daar echter het Indische belastingjaar op 1 Januari is aangevangen, terwijl het nieuwe Nederlandsche belastingjaar eerst op 1 Mei a.s. begint; en de Nederlandsche fiscus bij de vaststelling van den aanslag over 1932/1933 met den op 1 Januari 1933 ontstane belastingplicht geen rekening heeft gehouden, betaalt de geachte inzender gedurende de eerste vier maanden van dit jaar feitelijk te veel belasting aan den Nederlandschen fiscus. Zulks ingevolge het beginsel, dat de aanslag geschiedt naar den toestand bij den aanvang van het belastingjaar, terwijl slechts in enkele gevallen met tusschentijdsche veranderingen rekening wordt gehouden.

Op een wettelijke bepaling, die voor dit geval een gedeeltelijke ontheffing van den Nederlandschen aanslag 1932/1933 mogelijk zal maken, is reeds van verschillende zijden aangedrongen.

Den Indischen fiscus treft in deze echter geen blaam. — Red.”

Wij meenen, dat „een Indisch gepensioneerde“ zich voorbarig ongerust maakt en dat de Nederlandsche wetgever er wel voor zorg zal dragen, dat de Indische gepensioneerden niet dubbel „geplukt“ worden.

Immers, wij lezen in het Januari-nummer van „Bendor“, het orgaan van den Koninklijken Bond van gepensioneerde en eervol ontslagen militaire Officieren van Moederland en Koloniën en hunne Weduwen „Bendor“, dat bij nota van wijziging door den Minister van Financiën de volgende wijziging is voor gesteld van enkele bepalingen van de wet op de Inkomstenbelasting 1914 en van de wet op de Vermogensbelasting 1892, ter voorkoming van dubbele belasting.

Na artikel II van het ontwerp van wet wordt ingevoerd een nieuw artikel, luidende:

Artikel II bis.

Aan den op 1 Januari 1933 binnen het Rijk wonende natuurlijke persoon, aan wien voor het belastingjaar 1932—1933 een aanslag in de inkomstenbelasting is of wordt opgelegd over een tijdvak, dat voor dien datum is aangevangen, wordt, indien hij op 1 Januari 1933 tevens voor de Nederlandsch-Indische inkomstenbelasting belastingplichtig is wegens de gerechtigheid tot eene periodieke uitkeering als bedoeld in art. 2, letter e, der Ordonnantie op de Inkomstenbelasting 1932, over de laatste vier maanden van het belastingjaar eene ontheffing op dien aanslag verleend.

Grondslag voor het berekenen van de ontheffing is de belasting die over het tijdvak van aanslag zou zijn geheven, indien de belastingplichtige bij den aanvang van dat tijdvak over geen andere bron van

MAAS HOTEL - ROTTERDAM

BOOMPJES 19 — Tel. 27191-27192

80 geheel gerestaureerde kamers.
25 badkamers. Billardzaal.
Schitterend uitzicht op de Maas.
Gerennomeerde rij-tafel

Speciale reducties voor langer verblijf. Matige prijzen.

Directie: M. A. E. FICKARTZ.

LAAGSCHE STEENKOLEN MIJ.
v.h. J. KEMPS
 Je v. d. Boschstraat 4
DEN HAAG
 TELEFOON 772180 5094
 Speciale prijzen voor leden v. „Oost en West“

Heeren Verlofgangers en Repatrieerenden: U bent het in Holland Uw 5253

„DIËNG“ en MAC GILLAVRY
 Cigarettes niet te missen. — teeds voorradig bij
 Sigarenmagazijn „DELI“, Dan Haag
 LAAN VAN MEERDERVOORT 38. Telefoon 330001.
 Deze cigarettes zijn Import van zuivere Javatabak.
 Franco toezending door het geheele land.

LEDEN VAN OOST EN WEST!
 UW AANGEWENZEN ADRES IS:
Electrische Wasch- en Strijk-inrichting
E. DE KONING
 FLORIS HEERMALESTRAAT 22 — UTRECHT
 Postrekening 111295 5272

BREEKT MET DE OUDE SLEUR
 VERWARMT MET

 UW INTERIEUR
 5125

Een boterham met
HENSING'S ROOMBOTER
 is een ware lekkernij.
 Beleef ze nu nog met
HENSING'S KAAS
 of
FIJNE VLEESCHWAREN
 en U hebt het toppunt van smakelijkheid.
M. HENSING, Van Hoytemastraat 113. Telefoon 775284.

DANSINSTITUUT
P. WILDSCHUT
 KROMME NIEUWE GRACHT 48 — TELEF. 16079
UTRECHT
 5165

Paedologisch Instituut
VALERIUSPLEIN 11 AMSTERDAM
 INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN
 MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS.
 Geeft na 4-8 weken observatie paedologisch advies
 aan ouders of voogden omtrent geplaatste pupillen.
 Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK.
 Medisch adviseur: Prof. Dr. L. v. D. HORST.
 Verpleeggeld f 3.50 — f 4.50 per dag. 5109

Een echt Engelsche
Afternoon Tea
 schenken wij in een
 interessant rustig
 antiek milieu.

The Antique Tearoom, 117 Noordeinde Telefoon 114066
 Den Haag 53 4

WESSELING & Co.
ACCOUNTANCY EN BELASTINGZAKEN
LEIDEN - ST. AAGTENSTRAAT (h. Steenstr.)
TELEF. 2092 5635

inkomen dan het recht op de in het eerste lid bedoelde uitkeering had beschikt.

De artikelen 96, 97 en 98 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914, zijn op de in dit artikel bedoelde ontheffing van toepassing.

Verder wordt aan artikel III als vierde lid toegevoegd:

Artikel II bis wordt geacht in werking te zijn getreden met ingang van den 1sten Januari 1933.

De toelichting op deze wijziging luidt als volgt: Deze bepaling strekt tot het voorkomen, reeds over de laatste vier maanden van het Nederlandsche belastingjaar 1932-1933, van dubbele belasting ten aanzien van gerechtigden tot zekere periodieke uitkeeringen. Het betreft her periodieke uitkeeringen ten laste van de begroting van Nederlandsch-Indië of van een binnen Nederlandsch-Indië gelegen autonoom gebiedsdeel, dan wel uit een der voor de Nederlandsch-Indische landsdienaren en lokale ambtenaren ingestelde pensioen- en weduwen- en weezenfondsen. Deze uitkeeringen zullen van 1 Januari 1933 af in Nederlandsch-Indië belastbaar zijn.

Wordt dit voorstel van den Minister van Financiën tot Wet verheven, dan wordt dus dubbele belasting voor *hetzelfde* pensioen voorkomen en zullen de op 1 Januari 1933 in Nederland wonende Indische pensioentrekkers, die met ingang van dien zelfden datum ook aan den Indischen fiscus ter zake van hun pensioen belastingplichtig werden, ontheffing voor de maanden Januari t/m. April 1933 van het betalen van *Nederlandsche* belasting van hun Indisch pensioen kunnen verkrijgen.

Zij zullen daartoe overeenkomstig art. 96 der (Nederl.) Wet op de Inkomstenbelasting 1914, binnen drie maanden na afl-op van het belastingjaar — dus vóór 1 Augustus 1933, daar het Nederlandsche belastingjaar voor de Inkomstenbelasting loopt van Mei 1932—Mei 1933 — de vereischte ontheffing *schriftelijk* moeten aanvragen aan den Inspecteur der Belastingen, in wiens dienstkring de aanslag is of zal worden opgelegd.

Uiteraard zal — indien het bovengenoemde voorstel kracht van Wet verkrijgt en in werking treedt — die ontheffing voor het betalen van Nederlandsche belasting alleen betrekking hebben op het Indische pensioen en dus *niet* gelden voor andere bronnen van inkomen, zooals uit vermogen of arbeid verkregen.

Redactie Koloniaal Weekblad.

Het Minahassa-Jubileum-Fonds.

DE REIS VAN DR. OFFRINGA.

In een officieele mededeeling, door tusschenkomst van Aneta aan de bladen aangeboden, aangaande het bezoek, dat dr. Offringa, hoofd van Dienst voor de Volksgezondheid, aan de Minahassa gebracht heeft om met het gewestelijk bestuur van Menado overleg te plegen over de aanwending van het kapitaal van rond 340.000 gulden, dat aan het Minahassische volk geschonken is ter gelegenheid van den 250sten verjaardag van het verbond tusschen Nederland en de Minahassa, staat o.m. het volgende:

Het sanatorium voor t.b.c.-lijders.

Het resultaat van het overleg kan in het kort als volgt worden samengevat, onder voorbehoud, dat de Regeering ermee zal instemmen.

In de eerste plaats zal — in overeenstemming met de oorspronkelijke bedoeling der schenkers — overgegaan worden tot den bouw van een sanatorium voor tuberculose-lijders en wel op de plaats, welke men er reeds voor gekozen heeft: Noöngan. Voor den bouw en de inrichting van dit sanatorium zal naar schatting ten hoogste 190.000 gld. noodig zijn.

Hetgeen overblijft zal rentegevend belegd worden, teneinde uit de rente mogelijke tekorten op de exploitatie-rekening te dekken. Het Land subsidieert bovendien circa driekwart van het nadeel saldo. Het ligt tevens in de bedoeling om via een te stichten plaatselijke vereeniging tot bestrijding van de tuberculose (al dan niet onderdeel van de bestaande centrale vereeniging) gelden voor de exploitatie bijeen te zamelen.

Bestrijding van melaatschheid.

Verder heeft dr. Offringa besprekingen gevoerd over de stelselmatige bestrijding van de melaatschheid (er zijn thans in de Minahassa zes à zeven honderd leprozen). Het resultaat van deze besprekingen is dat te Malalajang (nabij Menado) een nieuwe leproserie zal worden gebouwd. Met de bevolking van de nabijgelegen negorij heeft dr. Offringa besprekingen gevoerd in verband met bezwaren, welke zij tegen het voornemen inbrachten.

Dr. Offringa deed de toezegging al zijn best te zullen doen nog dit jaar, boven de reeds toegestane f 10.000, meer geld te verkrijgen voor den bouw van een grotere inrichting dan de bestaande, welke slechts ruimte

biedt voor 40 zieken. Het Land zal t.g.t. een arts beschikbaar stellen. Ook financieele steun zal het Land verleenen onder voorwaarde, dat de plaatselijke vereeniging ter bestrijding van de melaatschheid, zoodra de plaatselijke raden, hun best zullen doen in hun omgeving zooveel mogelijk gelden bijeen te zamelen.

Met den bouw der leproserie wordt eerstdaags begonnen.

Het ziekenhuis te Menado.

Tenslotte heeft dr. Offringa besprekingen gevoerd over een nieuw ziekenhuis te Menado. Het komt hem voor, dat de gemeente Menado het aangewezen lichaam is om het bestaande ziekenhuis van het Land over te nemen. En eventueel geleidelijk een nieuw ziekenhuis te bouwen. De gemeente komt dan in aanmerking voor subsidie overeenkomstig de bestaande subsidie-regeling. De Minahassa-Jubileum-Stichting zou kunnen helpen door van het restant van haar fondsen na den bouw van het tuberculose-sanatorium b.v. een bedrag van 100.000 gulden op langen termijn aan de gemeente Menado te leenen.

Nederl.-Indische problemen.

Rede van dr. Th. Metz te Frankfort.

Uit Frankfort a. d. M. wordt ons gemeld:

Aan de Joh. Wolfgang Goethe-universiteit alhier wordt sedert eenige jaren iederen winter een speciale serie van openbare lezingen over buitenlandse politieke problemen georganiseerd. Het onderwerp van den cyclus van dit jaar luidt: „Probleme des Stillen Ozeans“.

Voor de behandeling van het thema: Nederlandsch-Indië en de problemen van den Stillen Oceaan werd een te Frankfort woonachtige deskundige bereid gevonden.

In het kader van dezen cyclus sprak op 17 Januari j.l. in de dicht bezette aula van de universiteit, dr. Th. Metz, algemeen secretaris van de Nederl. Kamer van Koophandel voor Duitschland te Frankfort en docent aan de universiteit, over de Nederlandsch-Indische problemen.

Spr., uitgaande van de betrekkelijk groote politieke rust in Ned.-Indië, berustende op het bestuursstelsel van dit land en vooral ook op de agrarische wetgeving, zoowel als op de menschelijk prettige houding van den enkelen Hollander tegenover den Indo en de inheemschen, verklaarde, dat de buitenlandse problemen van Ned.-Indië vanwege deze binnenlandsche rust zeer veel gemakkelijker waren dan die van andere landen om den Stillen Oceaan, maar dat buitendien ook de handige politiek van Ned.-Indië de positie van dit land zeer vergemakkelijkt. Vrij van banden ten opzichte van anderen en met een open deur voor vreemde goederen, menschen en kapitalen, bevindt Ned.-Indië zich in de prettige positie, alleen vrienden en geen vijanden te hebben.

Na uitvoerig de betrekking tot de groote volkeren van Azië en ook de veranderingen in de buitenlandse betrekkingen en in de binnenlandsche en economische toestanden te hebben besproken en te hebben verklaard, dat volgens zijn verwachting Nederland ten gevolge van zijn vrijhandelspolitiek, welke de kracht van den individueelen koopman en industrieel niet ondermijnt, ook in den importhandel in Ned.-Indië belangrijke posities zal terugwinnen, eindigde spr. met de zekerheid uit te spreken, dat Nederland voorloopig de toonaangevende factor in Ned.-Indië zal blijven.

(Nw. Rott. Cri. 11-1-'33, Ochtendbl.)

Door Duisternis tot Licht.

Een vertaling van Kartini in het Fransch.

Het werk Door Duisternis tot Licht, gedachten van Raden Adjeng Kartini, in hoofdzak brieven van deze edele Javaansche vrouw, bijeengebracht door wijlen mr. J. A. Abendanon, zal in het Fransch worden vertaald. Dit denkbeeld is uitgegaan, meldt het „Vad.“ van mademoiselle Karpeles, die bekend is geworden door haar bestudeering van het Boeddhisme. Zij staat aan 't hoofd van het Boeddhistisch Instituut te Pnom Penh, dat oorspronkelijk door haar was opgericht als een bibliotheek van Boeddhistische geschriften. Men weet, dat Mad. Karpeles Indië ook uit eigen aanschouwing kent.

Tijdens de Koloniale Tentoonstelling te Parijs werd een internationaal congres gehouden, uitgaande van de vrouwenbeweging, waarop o.m. werd besproken uitbreiding van den arbeid verricht door de vrouwen in Fransch Indo-China. Mad. Karpeles was van meening, dat het werk van wijlen Raden Adjeng Kartini, zoo mooi weergegeven in Door Duisternis tot Licht, van grooten invloed zou kunnen zijn en stelde daarom voor het in het Fransch te laten vertalen en het op groote schaal in de Fransche Koloniën te verspreiden. Door een vriendin van haar werd de Fransche uitgave

gegarandeerd. Men trad in correspondentie met mevrouw Deventer, echtgenote van wijlen mr. C. Th. van Deventer. De vertaling werd opgedragen aan mej. L. O. Selinger, eveneens bekend geworden door haar afvaardiging door de Ned.-Indische regering naar de Jaarbeurs te Hanoi, thans reeds voor de derde maal, waar zij inlichtingen over Ned.-Indië geeft. Zij is reeds met de vertaling bezig.
(Locomotief 5-12-'32.)

Van Week tot Week.

Van Vrijdag 13 tot Donderdag 19 Januari.

Een uitvoerige Regeeringsnota omtrent de verdere doorvoering van de bestuurs hervorming stelt vast, dat thans een geheel N.-I. omvattend raam voor de bestuurs hervorming is verkregen, waarbinnen de regering streeft naar een stelselmattige, staatkundige, zoowel als administratieve decentralisatie. De zeer zorgelijke toestand van 's lands finantiën helet echter een krachtige doorvoering, hoewel de daaraan verbonden kosten, in tegenstelling met sommiger meening geen miljoenen doch slechts tonnen zou eischen. Voor Java zou de doorvoering der hervorming zelfs bezuiniging beteekenen.

Het verslag van de Tweede Begrotingscommissie is aan den Volksraad overgelegd. In dit verslag wordt betoogd, dat zoo men niet zou mogen rekenen op een krachtige opleving, een ineenstorting van de bestaande landshuishouding niet zal zijn te voorkomen. Het is onafwijsbaar dat de taak van den Staat anders, met name minder zal moeten worden vervuld. Conversie der schuld wordt mogelijk en noodzakelijk geacht. Verdere kortingen op de salarissen schijnt haar onvermijdelijk, evenals intrekking van ambtstoelagen en heffing van nieuwe of verhooging van bestaande belastingen, d. o. een aardoliebelasting. Ten aanzien van de schuld merkt het rapport op, dat de totale schuld per ultimo 1929 f 1.028.000.000 bedroeg, n.l. f 982.000.000 vaste en f 46.000.000 vlottende schuld. De toestand per 17 September 1932 was: f 1.115.000.000 vaste en f 314.000.000 vlottende schuld. Deze cijfers bedroegen op 1 Jan. 1933 tezamen f 1.418.000.000.

Aan den Volksraad zijn voor advies gezonden wetsontwerpen, houdende machtiging tot sluiting van drie 5-A-overeenkomsten met de B. P. M. in het landschap Langkat; ontwerp-ordonnanties ingediend voor de motorvoertuigenbelasting en ter vrijstelling van personeele belasting van opgelegde auto's. Het tarief varieert voor personen-auto's van f 7-12 per 100 K.G. en van f 12-17 per 100 K.G. voor openbaar gebruik, terwijl dit tarief voor vrachtauto's is gesteld op f 12-17 per 100 K.G., alles per belastingjaar. Verder zou nog in deze zitting een ontwerp worden ingezonden, tot tijdelijke korting (voorloopig voor 1½ jaar) op de Indische pensioenen, ingaande 1 Juli 1933.

Het kortingsvrije bedrag zal voor N.-I. op f 200 en voor Nederland op ten minste het dubbele worden gesteld.

De ontwerp-regeling voor verplichte contributie van ondernemingen aan de proefstations is bij de regering in behandeling. Het ontwerp bedoelt de stichting van vier centrales te Batavia, voor rubber, koffie, thee en kina, welke licenties zullen afgeven voor export op legale basis. Aan deze centrales zullen de begrotingen der proefstations worden voorgelegd, aan de hand waarvan zij de heffing zullen vaststellen. Nadere bijzonderheden zullen worden vastgesteld door een commissie.

De Volksraad behandelde vóór de interpellatie-De Dreu het voorstel, ingediend door den heer Monod de Froideville tot het houden van een interpellatie over de nieuwe salariskorting. De heer Zuyderhoff (I. E. V.) acht de zaak eenzijdig en eenvoudig minder geschikt voor het houden van een interpellatie, hetgeen echter niet kon verhinderen, dat de aanvraag z. h. s. werd toegestaan.

De heer R. A. A. Djajadiningrat woonde na zijn langdurige ongesteldheid wederom de geregeerde vergaderingen van den Raad van Ned.-Indië bij.

De betaling van de landrente zal worden vergemakkelijkt door, bij wijze van proef, betaling in padi toe te staan, waartoe binnenkort besprekingen met de gouverneurs van Java zullen aanvangen. Het heet verder, dat daartoe een informatiecommissie zal worden aangewezen, terwijl na een studium van proefnemingen zal worden beslist

of tijdens den grooten oogst van Juli en Augustus toepassing op grooter schaal mogelijk is.

De invoering van Aljesh als voertaal op de scholen geschiedt zonder wrijving, hetgeen een bewijs wordt geacht voor de kunstmatigheid van het tegen deze invoering gekweekt verzet.

De Handelsvereniging te Batavia zond een circulaire aan hare leden, waarin wordt voorgesteld maandelijks een klein percentage van de salarissen der employés af te houden ten gunste van het Centraal Werkloozen-Comité, terwijl de leden maandelijks eenzelfde bedrag als dat van het ingehoude daaraan toevoegen.

De regering heeft de aandacht der hoofdbesturen van het Indo-Europeesch Verbond, de Indisch-Katholieke Partij, het Verbond van Vereenigingen van Overheidsdienaren, de Stichting immigratie en kolonisatie Nieuw-Guinea en de Vereeniging Indo-Kolonisatie Nieuw-Guinea gevestigd op de verlaten terreinen der kolonijnen op Poeloe Laoet, welke bij een kolonisatieproef een dragelijke kans tot slagen zouden bieden. Voor het geval tot een kolonisatieproef wordt overgegaan, zal de regering de verlaten huizen en de in aanmerking komende gebouwen der Poeloe Laoet-mijnen ter beschikking stellen.

De nieuwe Dienst voor Werkloosheidszaken te Batavia, zal de verzorging van de volkshuisvesting aanvangen met den bouw van duizend zeer eenvoudige woningen, tegen een huur van 3 à 4 gulden per maand. Hierdoor worden tegelijk werkverschaffing en woningvoorziening gediend.

De H. A. V. vroeg bij het A. D. E. K. 2000 contractanten aan voor tewerkstelling in Deli, terwijl deze heerschappij ook 3000 laukeys van Java laat terugkeeren.

Jhr. J. C. Mollerus, secretaris van de Kamer van Koophandel te Haarlem, wordt binnenkort in Indië verwacht, waar hij in de handelssteden voordrachten zal houden over de Nederlandsche industrie en de Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat.

Hevige banjers hebben Noord-Atjeh geteisterd en vele slachtoffers geëischt. Verder werden meerdere bruggen van de Atjeh-tram vernield en de daarlangs loopende verkeersweg ernstig beschadigd.

Een verhoogde werking van de Krakatau uitte zich in erupties met tusschenpoozen van 1 tot 5 minuten. De hoogste ervan bereikte reeds een hoogte van ong. 900 M. Een mantri van den Vulcanologischen Dienst is derwaarts vertrokken.

De Regentschapsraad heft tol op de wegen naar de kraters van de Kawahmanok en de Papandajan. Deze maatregel zou wel eens „penny wise and Pound foolish” kunnen blijken.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf

Japarasche Houtsnijkunst.

Onlangs hebben wij, naar aanleiding van eene kleine tentoonstelling, in de toonzalen van *Boeatan*, Heulstraat 19, 's-Gravenhage, gehouden, ter herdenking van wijlen *Raden Adeng Kartini*, die zooveel voor het inheemsche kunsthandwerk voelde, hier de aandacht gevestigd op het van ouds bekende Japarasche houtsnijwerk, dat deze hoogs aande vrouw zeer ter harte ging. Met hart en ziel heeft zij steeds getracht de beoefening er van te bevorderen, zij trok zich het lot der kunstnijveren aan, inspireerde hen, ook door hen t.l.z. nieuwe opdrachten te geven tot het vervaardigen van diverse fraai gesneden stukken, welke zij dan gewoonlijk bestemde voor geschenken aan hare Europeesche vrienden. Op deze wijze steunde zij niet alleen de houtsnijders en hun kunst, doch maakte deze ook in ruimen kring buiten Java bekend.

Onder hare beste vrienden behoorden de heer en mevrouw *Abendanon-Mandri*, die vele dier geschenken in ontvangst hadden te nemen en bij wie ook de drang werd opgewekt, zelve bestellingen te doen. Op *Boeatan's* tentoonstelling waren dan ook verscheidene der mooiste werkstukken, eigendom van de familie *Abendanon*, met liefde tijdelijk afgestaan ter nagedachtenisveriering van wijlen de heldin van het boek: „*Van Duisternis tot Licht*”, de bekende serie van aandoenlijke brieven van *Kartini* bevattend, die een openbaring der Javaansche vrouweziel zijn geweest, zoowel voor hare landgenooten, als voor ons, Nederlanders.

Het is een goed werk geweest van „*Boeatan*”, om, door hare *Kartini*-herdenking, hier nog eens de aandacht op te vestigen, want maar al te spoedig vervagen, in onzen haastigen tijd, de beste indrukken en aansporingen, en dreigen dan geheel vergeten te worden.

Gelukkig, dat uit Indië zelf, thans toch ook blijken van opleving in deze richting tot ons komen.

Een der zusters van *R. A. Kartini*, *Raden Ajo Santos*, die in de buurt van Japara is blijven wonen en steeds met *Boeatan* vriendschappelijke relaties, ook met berekking tot de daar inheemsche houtsnijkunst, aanhield, had immers juist geschreven, dat er onlangs bij den ambachts-cursus daar ter plaatse, nu meer speciaal werk wordt gemaakt van deze al-oude kunst, onder leiding van den heer *Soekemi*, een bekwaam oud-leerling van den vroegeren teeken-cursus van den Ind'schen kunstkring; wiens arbeid zij in *Boeatan's* belangstelling warm aanbeval. Tegelijkertijd ontving *Boeatan* van dezen leider, het toen ook hier weergegeven kort verslag van dezen cursus, met een uiteenzetting van zijne opvatting omtrent de oude en daarnaast van de meer moderne stijlen en opvattingen op het gebied der Japarasche houtsnijkunst, waarvan hij voorstelde eenige exemplaren te mogen zenden voor *Boeatan's* toonkamers.

D't aanbod werd toen natuurlijk door *Boeatan's* bestuur vol belangstelling aangenomen. Dezer dagen zijn een zestal stukken uit Japara hier aangekomen en werden dadelijk in Heulstraat 19 tentoon gesteld, om er veler aandacht op te vestigen.

Ze staan voor het u'tstalraam in het midden, tusschen verschillende andere voorwerpen, vóór een kleine gongstandaard van eenige jaren geleden. Dadelijk valt het verschil tusschen beide soorten op. Naar onze meening in het voordeel der laatste toegezondene, zoowel wat keuze van patroon en hout, als wat afwerking betreft.

Hopelijk zullen de mala'se-toestanden niet een te groote belemmering voor belangstellenden zijn, om zich deze keurige kunstvoorwerpen voor dagelijksch gebruik aan te schaffen, niet alleen tot eigen verlustiging, maar tevens om de Indonesische volkskunst te helpen bevorderen.

Dat wij in ons oordeel niet alleen staan, moge blijken uit de volgende aanhaling uit de pas ontvangen uitgave van het Koloniaal Instituut te Amsterdam: een boekdeel, ter beschrijving der laatste aanwinsten, waarin wij op blz. 44, onder Serie 711 lezen:

„Schenking VEREENIGING TOT BEVORDERING VAN JAPARASCHE HOUTSNIJKUNST EN MEULELINDUSTRIE door bemiddeling van R. Adolf.”

Een verzameling zorgvuldig en met smaak vervaardigd houtsnijwerk, naar Oud-Javaansche motieven; daardoor wijkt het werk in dit opzicht af van het gewoonlijk aan de markt gebracht Japarasche houtsnijwerk:

1. Een d'jat'houten dienblaadje, donkerbruin van kleur, rechthoekig van vorm met opstaanden rand en met afgesneden hoeken, de buitenkanten van dezen rand zijn versierd met snijwerk. Aan de korte einden van het blaadje bevindt zich een handvat; ter weerszijden van deze handvaten is het vlakke gedeelte van den opstaanden rand met snijwerk versierd.

2. Een d'jat'houten dienblaadje van hetzelfde model als No. 711/1, doch geheel zwartbruin gepolitoerd (notenhoukleur).

3. Een d'jat'houten dienblaadje, zwartbruin gepolitoerd (notenhoukleur, achzijdig; gewelfde binnenrand versierd met snijwerk.

4. Een spiegel, houtdeelen vervaardigd van donkerbruin gepolitoerd d'jat'hout. De spiegel bestaat uit een massief rechthoekig voetstuk, aan de voorzijde met afgesneden hoeken, het gedeelte tusschen deze hoeken gewelfd; bovenzijde van het voetstuk versierd met houtsnijwerk, een paar verticale staanders eveneens versierd met snijwerk en een geslepen rechthoekige spiegelruit met hoogvormig bovendede (Europeesche import) gevat in een d'jat'houten lijst, waarvan de voorzijde eveneens versierd is met snijwerk.

5. Een d'jat'houten papierbak, donkerbruin van kleur, vierkant, naar boven wijder wordend; de vier buitenzijden gedeeltelijk versierd met snijwerk.

6. Een d'jat'houten doos, rechthoekig, met scharnierend deksel. Op bovenzijde deksel en relief uitgesneden twee paar garoeda-motieven met de staarten tegen elkaar, met uitgespreide vleugels en staarten; ter weerszijden van de garoeda's uitgesneden bloem-, blad- en kruidmotieven. De zijwanden van de doos eveneens versierd met snijwerk en relief en

wel op voor- en achterwand een paar garoedamotieven (zooals op de bovenzijde van den deksel) geflankeerd door een nagafguur; en op de zijwanden twee kronkelende naga's.

7. Een djat'houten *gongstandaard* bestaande ter zijden uit een voetstuk, waarop met een ijzeren schroef is bevestigd een verticale kronkelende naga met de staart omhoog en de kop met geopenden muil naar buiten gericht. De staarten der naga's steunen een horizontalen drager gesneden tot twee gekronkelde naga's met de geopende muilen naar buiten gericht; de staarten eindigen in een middenstuk, dat een dubbele garoeda-figuur met uitgespreide vleugels en staart voorstelt. Het snijwerk van dit bovenstuk is mooi ontworpen en uitgevoerd.

8. Een djat'houten *leesstandaard* bestaande uit twee afzonderlijke planken, die in het midden zoodanig van een dwarse tong en sleuf zijn voorzien, dat de twee planken in elkaar geschoven kunnen worden, waardoor ze vrijwel haaks tegen elkaar komen te staan. Bovenranden der planken zijn gekarteld. Buitenzijde der beneidenhelften der planken versierd met snijwerk en relief, namelijk een lotusbloem, geflankeerd door ranken, bladeren en bloemen."

Mochten er liefhebbers zijn, die een of meer van dergelijke voorwerpen zouden wenschen te bezitten, zoo wil *Boeatan* gaarne hare bemiddeling verleen, om ze in Japara, onmiddellijk van de houtsnijders te bestellen.

Tot besluit als opwekking hertoe de volgende woorden, ons door een belangstellende toegezonden:

Wat is het toch, dat menschen,
Elkander tevoren vreemd, na een blik
In elkaars oogen, doet wenschen:
Noo't meer van elkander te gaan?

Wat is het toch, dat het harte
Ontroert, bij den klank eener stem
Noo't te voren vernomen, die lang
Ons naruscht als een requiem?

Wat is het toch, dat de ziele
In jubelvervoering doet opgaan,
Ontstemmig ons het harte doet slaan,
Wanneer een zeker oogenaar
Vriendelijk in het onze staart,
Warm een hand — de onze drukt?...

Weet gij het blauwe zee,
Die golf van kust tot kust?
Weet gij mij te zeggen, waar
Dat wond're op berust?....

Wil het mij zeggen, vluggewiekte wind,
Gij, die van zoo verre streken komt.
Wat toch is 't, dat ongeroepen komt, en
Voor immer met hechten band 't harte bindt?

O, zeg 't mij, schitterende gouden zon,
's Heelals macht'g licht en warmtebron!
Hoe toch dat groote wonder heet,
Dat zoo zal'g het harte maakt.
Verzacht, vergeten doet het leed,
Dat op aarde ons genaakt?....

Een zonnestraal brak door het loover.
Viel neer op den golvenden vloed,
't Werd al licht — al schittering rondom,
Onder den gouden zonnegloed!

Een apothéose van licht en kleuren
Aanschouwde het verrukte oog,
En uit de diepgeroerde borst
Steeg een warm dankgebed omhoog.

Niet één wonder was er, doch drie!
Flonk'rend op 't vloeibaar paarlemoer
Schreef het Licht met brillante letters:
„Liefde! — Vriendschap! — Sympathie!”

„Liefde, Vriendschap, Sympathie!”
Murmelden de golfjes na.
Zong in de boomen de wind
Aan het vragend menschenkind.

Zoet streelde het lusterend oor
De wond're zang van golven en winden:
„De heele, heele wereld door
Zullen verwante zielen elkander vinden!”

Zij zien op geen kleur,
Noch rang, noch stand,
Maar reiken onder alles,
Elkander de hand.

En — hebben ze elkaar gevonden,
Dan laten ze niet meer los den band,
Die hen verbindt — en blijven — door alles
Heen, elkaar trouw, trots tijd en afstand!

REISBUREAU LISSONE N.V.
AMSTERDAM

Leidschestr. 5 — Dam 10

BOEKT UW SCHEEPSPASSAGES NEDERLAND-INDIË
PER HOLLANDSCHE OF BUITENLANDSCHE LIJNEN

Programma's WINTERSPORT gratis op aanvraag

REISBUREAU LINDEMAN N.V.
DEN HAAG

Groenmarkt 22 en bijkantoren

5033

In vreugde één — in droefheid één —
Zóó door het heele leven heen!
O zal'g, wie een verwante ziel ontmoet...
„Die", heeft gevonden het heiligste goed!

DJIWA.

„Dj'wa" beteekent: „Goede Genius" of „Beschermengel". Onder d't pseudoniem draagt Kartini d't vers op aan haar vrienden.

En wie zou niet tot de vrienden van wijlen Raden Adjeng Kartini willen behooren.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. In de Europeesche Pers.

Van eensgezindheid...

Den 24en April 1933 zal ook in Ned.-Indië worden herdacht en gevierd het vierde eeuwfeest der geboorte van Prins Willem van Oranje. Feestvieringen als deze zijn noodig in het leven der volken, omdat zij weer even de herinnering opwekken aan de belangrijkste gebeurtenissen in hunner historie. Wat *Holland* betreft, nog altijd blijft het bestaan van een sterk saamhoorigheidsgevoel tusschen allen, die ééne historie hebben, ééne taal spreken en stammen op denzelfden bodem. Goed nationalisme en waardeering der eigen historie bewijzen, dat het nationale begrip nog leeft. Een volk, dat zijn historie verwaarloost, geeft blijk van seniliteit en verwording. Zoo is het goed — meent de *Java-Bode* (15/12, Z.) — dat het vierde eeuwfeest der geboorte van Prins Willem van Oranje, de voornaamste der figuren, waaraan wij onze nationale onafhankelijkheid danken, plechtig worde herdacht. Uit onze *onafhankelijkheid* werd spoedig onze *staatkundige eenheid* geboren; men heeft ze beide te zien als de belangrijkste fasen onzer nationale ontwikkeling. Figuren als Willem de Zwijger behooren niet tot eene groep, doch tot gansch de natie, van welke bestaan zij de bouwers waren. In dit licht vallen kleine verschillen en nuances weg, en tegenover hem, die 400 jaren geleden werd geboren, staat *het Hollandsche Volk als geheel*. Men mag verwachten, dat het onlangs te *Batavia* gevormde *werk-comité* op de juiste wijze uiting zal geven aan de beteekenis van dien dag. Men voere, als dit nu eenmaal zoo zal moeten zijn, strijd naar binnen, doch men houde de plechtige herdenking op de breede basis van ons gansche volk, en benutte deze gelegenheid voor eene demonstratie van nationale eensgezindheid, welke aan den dag moet treden wanneer het gaat om gebeurtenissen, welke ons volksbestaan beheerschen.

Kloek protest.

De „Java-Gazette", een Britsch-officieel orgaan in Ned.-Indië, betoogt: dat *weigering van het aanbod* van de Nederlandsche luchtvaartmaatschappijen aan Australië om de *verbinding van Amsterdam naar Australië* door te trekken zoowel schadelijk zou zijn voor het Britsche prestige als voor materiele belangen.

Volgens het *Bat. Nwsbl.* (15/12, R.) luidde het aanbod van de Nederlandsche luchtvaart: dat, zoolang geen geheel Britsche verbinding tusschen Europa en Australië tot stand zou zijn gekomen, men zulk een verbinding zou verschaffen zonder eenige kosten voor de Britsche of Australische schatkist, dus uitsluitend op de basis van de opbrengst van het postvervoer. Voor de K. L. M. was aan het doortrekken van deze verbinding het zeer groote voordeel verbonden, dat zij op de bestaande luchttroute een veel grooter nuttig rendement verkreeg. Dit is echter niet maar alléén een belang van de luchtvaartmaatschappijen, doch *een eisch des tijds*: het scheppen der goedkoopste en meest doeltreffende gelegenheid tot verbinding van Australië en Europa. Dit aanbod is inmiddels alweer geschiedenis geworden: de regering van Australië heeft laten weten dat men maar liever over eenigen tijd een in ieder geval duurdere nationale verbinding tot stand bracht, dan *dadelijk één*, die niets kost, maar die nu eenmaal door Nederlanders zou worden bevolgen. Het maakt thans niets meer uit, maar het doet toch goed te vernemen, dat ook in Britsche kringen oppositie rees tegen een plan, dat motieven ontleend aan eng nationalisme boven die van economische noodzaak stelt. Het kloek protest van de „Java Gazette" verdient alle hulde!

Wij vestigen voorts de aandacht op het *Bat. Nwsbl.*

(10/12 „Een Showboat uit Australië"), het *Soer. Hbl.* (8/12 „Het goud van Australië"; 12 en 13/12 „Kufu", *Moh. Asad* te Lahore; 14/2 „Instorting in Japan en China", waar een agrarische revolutie onvermijdelijk is, *Peking Times*), de *Java-Bode* (13/12 „Naar Zuid-Afrika") en *De Loc.* (15/12, blz. 3 „Zuid-Afrika"; blz. 30 „Hadramaut", *Prof. Sn. H.*)

De korting der ambtenaarssalarissen.

Boven de thans reeds geldende korting van 10% op de salarissen van landsdienaren in Ned.-Indië, zou met ingang van 1 Jan. 1933 een *nieuwe verdere korting* worden ingevoerd van 7%, terwijl daarenboven op toelagen enz. eene verdere korting wordt toegepast, welke (daar deze toelagen veelal een intrinsiek deel der inkomsten vormen) beteekent, dat het werkelijk inkomen van zeer vele ambtenaren van 1 Januari af niet met 17, doch wel met 20 tot 25 procent wordt gekort. De voldoening over het feit, dat de Regeering het voornemen tot het stopzetten der verhoogingen heeft laten varen, wordt door aard en omvang der totale korting — n. h. o. van *De Loc.* (19/12, blz. 28, 30 en 31) — wel aanmerkelijk getemperd. Medegedeeld is, dat de *Volksraad* wat betreft deze nieuwe korting wordt uitgeschakeld; het college wordt van de korting „in kennis gesteld", en daarmede uit. Verder wekt het bevreemding en ontstemming, dat de Regeering, ondanks talloze waarschuwingen in die richting, *niet* voornemens is den Volksraad in kennis te brengen van de verdere maatregelen, welke zij tot bezuiniging en tot opvoering der middelen voornemens is te treffen. De Regeering grijpt opnieuw diep in, zij treft opnieuw hare ambtenaren ernstig in hun inkomsten, doch zij schept géén gelegenheid tot behandeling in den Volksraad en zij vindt géén aanleiding bekend te stellen, wat zij verder van plan is. Het is noodig — zoo besluit *De Loc.* — hier met klem vast te stellen, dat blijkbaar de ernst van deze zaak ten eerste wordt onderschat; en dat de teekenen van voortgaande, toenemende en rechtmatige ontstemming en verbittering, die op sociaal gebied waarneembaar zijn, klaarblijkelijk ongenoegzaam worden onderkend.

De financieele toestand van Ned.-Indië is inderdaad veel ernstiger dan de vertegenwoordigers der ambtenaren dezen inzagen toen zij meenden in het Georganiseerd Overleg het standpunt: geen verdere korting, te kunnen verdedigen. Men realiseert zich niet, welk een verschrikkelijke bedreiging er verscholen ligt in den druk van een op schrikbarende wijze toenemend tekort. Toch kan het *Bat. Nwsbl.* (20/12 „Nog Zeven", R.) zich niet vereenigen met de wijze van bezuiniging. Op het stuk van wezenlijke bezuiniging gebeurt *h. i.* praktisch niets méér, dan men zich in Januari 1932 voornam te doen; de voortgaande verzwakking van de financieele positie is niet opgevangen door nieuwe maatregelen, ofschoon toch herhaaldelijk is verklaard, dat reeds in 1932 uitvoerbare bezuinigingsmaatregelen, die eerst op de begroting-1933 voorkomen, zooveel mogelijk reeds *thans* zouden worden doorgezet. In de practijk is daarvan niets terecht gekomen.

De bezuinigingen op de Politie.

Het bestuur van den *Alg. Bond van Politiepersoneel in Ned.-Indië* heeft zich gèwend tot de leden der Eerste en Tweede Kamer met een *brochure*, waarin zij o.a. uitvoerig schetst die nadeelen, die het gevolg zullen zijn van de vervanging van een deel der *Veldpolitie* door marechaussee.

Tot de Algemeene Politie op Java behoort: de Stads-politie, de gewestelijke recherche, de Bestuurspolitie, de Cultuurpolitie en de Veldpolitie. Om meerdere redenen meende de Leger-Politiecommissie, wier voorzitter was de heer P. C. A. van Lith, alleen de *Veldpolitie* te kunnen vervangen door marechaussee. De Veldpolitie toch heeft haar ontstaan te danken aan den vroegeren slechten veiligheidstoestand op het platteland van Java en Madoera en is bestemd als politiemiddel van het Bestuur. Meer bepaaldelijk ter verzekering van orde, rust en veiligheid buiten de groote plaatsen, die reeds over Politie beschikten. Zoowel met het oog op hun taak als door hun opleiding en oefening achtte de commissie de marechaussees in het bijzonder aangewezen om in deze tijden van geldnood de Veldpolitie te vervangen. De totale bezuiniging daarmede te verkrijgen is berekend op 2.009.500 gulden 's jaars, welk bedrag nog dient te worden verhoogd met verschillende bedragen wegens besparing op transportkosten, uitgaven voor wapening,

enz. Dat in de brochure zoovele loftuitingen worden geuit op den eigen dienst kan — n. h. i. van de *Deli Crt.* (19/12) — niet als bijzonder tactvol worden beschouwd. De *Veldpolitie* heeft haar ontstaan te danken aan den vroegeren slechten veiligheidstoestand op het platteland van Java en Madoera. Deze laat, blijkens de vele rampok-partijen van den laatsten tijd, vooral in W.-Java, nog wel een en ander te wenschen over. Als in Westersche landen trekken daar georganiseerde bendes, van vuurwapenen voorzien er op uit om bij voorkeur in eenzame gebieden, geheel volgens de regels van de „kunst”, de huizen van welgestelde lieden te omsingelen en de bewoners van hun geld en sieraden te berooven. Dat men de politionele taak op het platteland niet tijdelijk zou kunnen opdragen aan daarvoor opgeleide *marchaussees*, staande onder strenge militaire tucht en ter beschikking van het Bestuur, op geheel dezelfde wijze als thans met de *Veldpolitie* het geval is, daarvan overtuigt de brochure niet. Immers is de maatregel er geen van blijvenden aard, maar een tijdelijke, geboden door den geldnood.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (8/12, blz. 5, 16 en 21 „Rampok in het Cheribonsche”) en het *Soer. Hbl.* (6/12, 2de bl. „Rampokkers”).

Het capitulantstelsel voor de Europeanen.

Van 1922 af is het capitulantstelsel voor alle landaarden van het leger regelmatig in den Volksraad gepropageerd, om tot bezuiniging op de legeruitgaven te komen. Het Volksraadslid, gen.-tit. Kiës, kwam in 1930 zelfs met een uitgewerkt voorstel voor den dag, waarbij de capitulant 12 jaar in het leger en daarna 13 jaar in burgerlijken gouvernementdienst zou moeten doorbrengen, alvorens pensionneering kon volgen. Maar even regelmatig hebben de legercommandanten alle voorstellen, ja zelfs elke poging tot het doen houden van een onderzoek, van de hand gewezen, overtuigd als zij waren, dat elk capitulantstelsel voor het Gouvernement geen bezuiniging zou brengen. Ook thans is door den legercommandant afgezien van het instellen van een commissie van onderzoek. De belangrijkste bezwaren tegen het stelsel zijn: a. een verhoogde jaarlijksche aanvulling van recruten; b. geen vermindering van de totale bezoldigingen; c. belemmering van de vrije arbeidsmarkt. Het *Soer. Hbl.* (17/12, 2de bl. „Legersterkte”, XXX) kan echter een capitulantstelsel voor de Europeanen warm aanbevelen, waar het de oplossing kan brengen van een vraagstuk, waarmee men tot heden eigenlijk geen weg weet, n.l. het verloop van den European in het leger. De European houdt het gemiddeld slechts 8 jaar in het leger uit; het verloop is zeer groot. Vele oorzaken zijn hiervoor aangegeven, zooals b.v. het minder avontuurlijke van den tegenwoordigen militairen dienst, het geestdoodende garnizoensleven op Java, het mankeeren van een burgerstand, waarin de Europeesche soldaat na den dienst zou kunnen verkeeren. Door hem in vooruitzicht te stellen, dat hij na 12 jaar dienst een eervolle burgerbetrekking zal krijgen, zal hij er eerder toe komen in dienst te blijven. Bij een geheel doorgewerkt capitulantstelsel zullen slechts 6850 man moeten zijn ondergebracht bij politie, de S. S., de magazijnsdiensten van Departementen enz. Het bezwaar, dat de burgerlijke Diensten de Europeanen met de hoogste traktementen moeten bergen, blijft intusschen bestaan, hoewel het aantal niet zoo groot zal zijn. De vraag rijst echter of dit bezwaar wel opweegt tegen het groote voordeel, dat dan ook een moeilijk koloniaal vraagstuk zal zijn opgelost, waardoor 's Lands belang in niet geringe mate zal zijn gediend.

De Nieuw-Guinea-expeditie.

De leden van de *Bodemkundige expeditie in Nieuw-Guinea* hebben de eerste doorsteek vanuit Hollandia naar Depapre, na het Sentanimeer overgestoken te zijn, volbracht. Teruggekeerd naar de basis te Manokwari is vervolgens het omliggende gebied volledig onderzocht; men heeft het Arfak-gebergte doorkruist en ten slotte het Angi-angi meer bereikt. Uit particuliere correspondentie vernam het *Bat. Nwsbl.* (15/12) verder, dat enkele kolonisten reeds naar het Arfak-gebergte vertrokken zijn en zich zeer enthousiast uitlaten over de bestaansmogelijkheden in deze streek. Men vindt daar op 7000 voet hoogte een ideaal en volkomen gezond klimaat; de bevolking is vredelievend en legt de blanke kolonisten niet de minste hinderpalen in den weg. De bodemgesteldheid schijnt voor *kleinen landbouw* bij uitstek geschikt te zijn, de grond is door den humusrijkdom zeer vruchtbaar en men verwacht in de toekomst goede resultaten. De *transport-moeilijkheden* vormen natuurlijk nog steeds het groote bezwaar voor een snelle en intensieve ontwikkeling van dit gebied.

Bank- en regeeringsbelangen dooreengeweeft.

In zijn artikel „Het Caesarische Kapitalisme” (*Soer. Hbl.* 5/12) merkt de heer J. G. B. op, dat in Duitschland zich een nieuw economisch regiem ontwikkeld heeft, dat het beeld vertoont van een waar *condominium* van producenten en regeering. Dat verder in alle andere Euro-

peesche landen, neiging bestaat om dit staatsinmengingsproces te volgen. Overal is het privé-kapitalisme, gebaseerd op de concurrentie en den vrijheidsgeest, dat de 19de eeuw ons bezorgd heeft, aan het verdwijnen. In zijn plaats is ontstaan een hybridisch kapitalisme, voor de helft privé, voor de helft van den Staat, een soort *caesariaansch kapitalisme*. De doorenmenging is vaak zoover gevorderd, dat men soms niet weet of het producenten zijn, die den staat in hun macht hebben, of — door aankoop van dagbladen en soms door omkooing van politieke leiders — het de Staat is, die de producenten in de hand heeft. In onze suikerindustrie, zoo vervolgt de heer J. G. B. in het *Soer. Hbl.* (17/12 „De Week”), staat het eenigszins anders. Het zijn de groote concerns, de cultuurbanken speciaal, die het hooge woord hadden bij de oprichting van de *Visp*, en verantwoordelijk moeten worden gesteld voor het ontstaan van de abnormale voorraden, waardoor de Regeering zich thans gesteld ziet voor het volgen van een regiem, dat een *condominium* genoemd mag worden van bankbelangen en Regeering. De bank- en regeeringsbelangen zitten zoo vastgeklonken aan elkander, dat geen andere oplossing te verwachten is dan in het Ontwerp der Suiker-ordonnantie aangegeven is. De gedwongen samenwerking van Suiker-producenten met de Regeering zal slechts tot resultaat voeren, wanneer t. g. t. een verbetering zal intreden der economische wereldconstellatie. Maar ook dan zal de Single Seller slechts een succes blijken, wanneer deze zich wenscht aan te passen aan de raadgevingen, aanwijzingen en ondervindingen van de Europeesche, Japansche, Chineesche en Britsch-Indische exporteurs en handelaren, welke dagelijks kunnen worden overgebracht via de diverse makelaarskantoren. Om suiker te verkoopen heeft men vakmannen noodig, die door jarenlange opleiding ondervinding en aanraking met de buitenlandsche markten weten wat te doen in de dagelijks wisselende omstandigheden. In de associatie van Regeering en producenten zitten de leiding en verantwoordelijkheid verdeeld en men zal — bij het spaakloopen van de zaak — de fout op elkander afschuiven. Ook met de nicuwe verkoop-organisatie blijft de heer J. G. B. sceptisch gestemd met betrekking tot de toekomst van de suiker, en dit in verband met de enorme voorraden. Het zal bijna ondoenlijk blijken den ontzettenden sneeuwhoop van suiker weg te werken, zoolang voortdurend de sneeuwjacht over dezen heen gaat. En al heeft de Regeering de regeling van den sneeuwval in handen, dan zijn er zooveel factoren, waarmede zij rekening te houden heeft, dat op een stopzetten van dien val, hoe theoretisch juist deze ook zou zijn, niet gerekend kan worden. Reden te meer, dat de nieuwe verkoop-organisatie een souplesse ontwikkelde, welke men, gezien hare samenstelling, nauwelijks verwachten kan.

Het *Bat. Nwsbl.* (15, 17 en 20/12) bevat de verslagen van den Volksraad betreffende de Verbandsuiker-ordonnantie.

II. Uit de Inbeemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De politieke actie.

Onder het hoofd „Het begint weer” laat het blad *Timboel* van November, naar aanleiding van blijkbaar verscherpte politionele waakzaamheid tegen spreekdelicten enz., een waarschuwing hooren in de volgende bewoordingen:

„Broeit er weer wat?”

De P. I. heeft in Bandoeng een vergadering belegd. Daarop werd gesproken over de verwaarloozing van het onderwijs en over den materieelen nood. Vijf en dertig honderd bezoekers luisterden daarnaar. De eveneens aanwezige politiemant liet het niet bij luisteren. Hij liet eenige malen zijn stem hooren om te „waarschuwen” of een spreker het woord te ontnemen. Alles normaal — voor wie zich op de abnormaliteit al heeft ingesteld. Daartegen wordt nauwelijks meer geprotesteerd; wij onthouden slechts. Vermelden wij nog: één der weggecommandeerde sprekers heet Soekarno; de politiemant heet commissaris Albreghs.

De geschiedenis herhaalt zich.

En:

Twee dagen na de vergadering „wijdt” het „Nieuws van den Dag” in de eerste kolom, daar waar gemeenlijk een hoofdartikel pleegt te staan, een aantal aemechtige zinnen aan wat in Bandoeng is gebeurd. Conclusie, beter gezegd, einde: de P. I., die heillooze organisatie, moet zoo spoedig mogelijk ontbonden worden om de massa van de onbewusten tegen zich zelf te beschermen.

En op denzelfden dag brengt de „Java-bode” een hoofdartikel van den heer Z. die ook al de bevolking wil beschermen door maatregelen die de politieke rust al bij voorbaat verzekeren. Aan collaboratie mag hier niet worden gedacht. Wij hebben geen aanleiding om den heer Z. door een dergelijke veronderstelling te beledigen, noch behoefte om het „Nieuws” op een voet-

stuk te plaatsen. Maar is het den heer Z. prettig te moede nu hij op deze kaart kan aflezen dat zijn scheepje in dezelfde richting koerst, voortgedreven wellicht door denzelfden inspiratieven wind?

Wij lossen dit probleem niet op. Wij gaan ook niet polemiseren, aantoonen dat het optreden van de politie ook nu weer allen rechtsgrond miste, dat het verder reikende optreden, dat nu wordt afgesmeekt, ook niet op de wettelijke bepalingen zou kunnen steunen, integendeel daarmede in strijd zou zijn. Wij polemiseren niet. Men polemiseert ook niet met ons, neemt gemakshalve maar aan dat wij geen argumenten kunnen hebben.

Wij merken op vlugger en irriterend politie-optreden en gelijktijdig drijven naar meer. En wij stellen vast:

godsvrede is voor ons doodsvrede;

politiek is ook in dezen tijd dringende noodzakelijkheid;

de weinige rechten die wij voor politieke organisatie en actie bezitten, zullen wij najverig hoeden;

de P. I. is een deel van de nationale beweging en wij gevoelen het verbod van zulk een deel als een amputatie;

wij willen gaaf van lijf en leden blijven.

Wie ooren heeft om te hooren, dat hij het hoore.

Wij zijn waakzaam.”

Broeit er weer wat?”

In *Adil* van 25 Nov. wordt er op gewezen dat naast den rassenstrijd die de vroegere volksbeweging kenmerkte, sedert de oprichting van de P. N. I. een andere antithese naar voren is gebracht, die van den klassenstrijd. Men maakt thans onderscheid tusschen het lage volk en de „ningrats” (adellijken). Het blad meent dat de geleiders van „sini” hierdoor verzwakt zullen worden; het wil de ningrats niet verdedigen, maar zou het een groot nadeel vinden indien de volksbeweging hen als een nuttelooze factor zou gaan beschouwen. Aanleiding tot dit artikel is een weer naar voren gehaalde strijd tusschen ir. Soekarno en den voorzitter der volkspartij te Jogja, Pangeran Soerjodiningrat. In *Fikiran Rajat* van 22 Juli heeft eerstgenoemde gezegd dat die volksbeweging in werkelijkheid slechts de belangen der ningrats dient. Natuurlijk — merkt *Adil* op — kwam de vereeniging daar krachtig tegen op. Het blad wijst er op dat de leiders beter doen elkaanders partijen niet te bekritisieren, omdat dit aanleiding tot tweedracht geven kan. Zoals de *Darmokondo* van 23 Nov. meedeelt, is het feitelijk al een oude kwestie. En nu ze eenmaal weer aan de orde is, wil de *Darmokondo* constateeren dat voor haar in de beweging geen adellijken en volksmensen bestaan, maar alleen Indonesiërs. En het gaat accoord met wat mr. Soemardi op het jongste Boedi-Oetomo-congres verklaarde: dat de vrijheid van Indonesia niet in 50 jaar, ja zelfs niet in 50 maal 50 jaren zal worden bereikt als er in de beweging zulk een verschil wordt gemaakt.

Aksi van 28 Nov. weet mede te deelen dat ir. Soekarno op een openbare vergadering van de P. I. zijn excuses aanbod aan Pangeran Soerjodiningrat, zeggende dat het artikel in „*Fikiran Rajat*” niet van zijn hand afkomstig was. *Aksi* meent dat hiermee het incident wel zal zijn gesloten en dat vorenstaande verklaring van ir. Soekarno overeenstemt met zijn bewering op de vergadering, dat de P. I. geen klassenstrijd onder de Indonesiërs wenscht, maar wel dat alle Indonesiërs, intellectueelen en niet-intellectueelen, adellijken en niet-adellijken, zich zullen aaneensluiten en gezamenlijk naar een vrij Indonesia streven. De *Bintang Timoer* van 30 Nov. merkt evenwel op dat Soekarno meermalen heel anders heeft gesproken: toen waren alle gedachten voor de proletariërs, nu doen de „ningrats” ook mee!

Economische zaken.

Welke zeer tegenstrijdige meeningen verschillende bladen over eenzelfde onderwerp verkondigen moge uit het volgende blijken:

Bahagia van 28 Oct. vindt de dumping-politiek niet kwaad voor de Ind. bevolking: men krijgt er goedkoopere artikelen door. Ook voor het kapitaal, dat die dumping toepast, levert ze voordeel op. Zoolang Indië de waren niet zelf produceert, wil het blad de open-deur-politiek gehandhaafd zien; men bevordert liever de komst van het industrieelkapitaal en de vestiging van fabrieken op allerlei gebied; dat industrieelkapitaal zou dan het suiker- en thee-kapitaal kunnen vervangen. Indië bevindt zich reeds in het eerste stadium der groot-industrie: er zijn reeds groote sigarenfabrieken en weef-, bier- e. a. fabrieken beginnen reeds te werken. Het is beter voor de bevordering van die groot-industrie te ageren dan zich druk te maken over tarieven, enz.

Aksi van 8 Nov. daarentegen bevat een betoog dat de opendeur-politiek slechts dient om de lasten van het volk te verzwaren: men dient het een druppel suiker-

water toe om het imperialisme en kapitalisme miljoenen winst te kunnen laten maken. Daartegen stellen men bewustheid, organisatie, solidariteit (van wie en waarin? — Red.) In het nr. van 12 Nov. vindt het blad dat het dumping-systeem van de Japanners in Indië tot bezorgdheid stemt. Enkele gevolgen van de doodende concurrentie worden vermeld. Het blad vreest, dat wanneer de Regeering er geen maatregelen tegen neemt, de werkloosheid zal toenemen. De landskinderen zullen dan de belasting niet kunnen betalen en het land zal steeds dieper in het moeras geraken.

Onderwijs.

Het Padangsche blad *Berita* van 1 Nov. verwacht een niet gering effect van het „verzet op leven en dood“ van Ki Hadjar Dewantoro op de Ind. bevolking. Het Indonesische volk erkent hem als leider. Voor de houding van Ki H. D. verwijst het blad naar diens manifest; het wil er slechts aan toevoegen dat dus, wanneer de Regeering die beweging van Indonesiërs nog verkiest te beschouwen als een kwajongensstreek, de Reg. zelve het volk een weg opdringt welke niet „gezond“ is voor de Ind. samenleving in het algemeen en voor de Reg. in het bijzonder. De actie van Ki H. D. is er het bewijs van. Het zou goed wezen indien de Regeering vooraf waakte tegen een mogelijk hard tegen hard gaan en... haar politiek wijzigde.

Timboel van Oct. is er van overtuigd dat de z.g. wilde-scholen-ordonnantie wel zal moeten worden ingetrokken. Het blad zegt dat een groot deel der wilde-H. I. S.-bevolking liever op een gouvts. school zou zijn als daar plaats was. Het grootste gevaar van de ordonnantie schuilt in de omstandigheid dat de uitvoering aan het B. B. is opgedragen. Instemming wordt betuigd met de houding van Dewantoro. Van nationalistisch onderwijs dat zichzelf respecteert, kan niet verwacht worden dat het om vergunning om onderwijs te geven zal verzoeken, ook al is men er zeker van dat die „vergunning“ zal verleend worden.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 25 van 17 Dec.: Restrictiana redivivana. (Het rubber-plan Hyner. Doch evenals bij Yo-Yo het rollende dingske, dat gemakkelijk afdaalt, alleen met de noodige behendigheid tegen het touw wordt opgedreven, zoo gaat het ook met restrictie-manipulaties, welke een prijsniveau op hooger peil willen houden. Een zeer sterk punt in het schema-Hyner achten wij het aangegeven middel om af te rekenen met de latende dreiging van de (potentiele) bevolkingsrubber. Het is een drastisch middel, doch stellig afdoende tot bereiking van het beoogde doel). — Synthetische kinine (een gevaar voor onze Kinacultuur? Deze is tot stand gebracht door prof. Rabe en zijn leerlingen. Dr Kerbosch neemt deze kwestie onder de loupe in het kortelings verschenen nummer van *Cinchona* 1930—1931 en meent, dat deze vinding vooralsnog geen ernstige bedreiging zal zijn). — Bereiding van organische mesten (in de tabakscultuur). — Rubberestrating. (Nieuwe proef in Engeland te Huddersfield. Er bestaat groote belangstelling voor.) — Iets over de samenstelling van kedelee producten. (Uit het jaarverslag van het Geneesk. Laboratorium te Batavia, door Mejr. dr. Th. W. J. van Marle. Behandeld worden: Ketjap en sojameel). — Het stopzetten van den tap op rubberondernemingen (eind October op Java en Madoera op 239 ondernemingen en 47.106 h.a. in de Buitenbehoeligen op 268 ondernemingen met 48.557 h.a. Derhalve minder dan eind September en ongeveer dezelve kwanta als eind Mei 1932).

La Quinzaine Coloniale

No. 631 van 10 Januar: Le „balai de sorcière“ des cacaoyers à la Trinitad. (Volgens het pas verschenen verslag van den directeur van den Landbouw van Trinidad en Tobago was de uitvoer in 1931: 257.400 quintalen ter waarde van £ 826.333 tegen 243.000 quintalen ter waarde van £ 1.136.056 in 1930).

De Economist

December: Nederlandsch Indië en de Crisis, door prof. mr. J. C. Keistra (die meent, dat men zal moeten terugkeeren tot het peil van het begin der eeuw en eindigt met deze woorden: „Ook hier echter is een lichtpunt, n.l. dat de sterke

uitbreiding van overheidszorg, die tot de uitzetting der uitgaven leidde, van betrekkelijk jongen tijd is, terwijl de drang daartoe niet van de bevolking, althans niet van de inheemsche, uiging, doch, veeleer van de regeering zelve. Dientengevolge zal de maatschappij ook op dit punt gemakkelijker dan elders afstand doen van een verzorging, waaraan zij eerst korten tijd gewend was en die zij niet altijd algemeen waardeerde. Hoe betreurenswaardig het moge zijn, dat afbraak hier niet zal kunnen uitblijven, deze zal niet op zoo ernstige moeilijkheden stuiten als b.v. in Europa).

Europeesch Export Extract

Januari—Februari, no. 4: De economische toestand van het Moederland en zijn gewesten overzee. — Waarom speciale autowegen in Nederlandsch-Indië?, door S. ten Bokkel Huinink. (Omdat het zoowel in het belang van een veilig en economisch verkeer, als in het belang van de schatkist dringend noodig is.) — De steenkolen van Ned.-Indië, door ir. P. M. Bosse. (De productie is stijgende van 1921 met 1.212.129 ton tot 1.870.248 ton in 1930). — Het industrialisatievraagstuk in Ned.-Indië, door K. van der Veer, (die eindigt met deze woorden uit het verslag van de Handel-vereeniging Batavia:

„Het valt niet te ontkennen, dat de industrialisatie van Indië in de laatste jaren zienderoogen voortgang maakt. Niet alleen wat de kwantiteit der bedrijven betreft, doch ook wat de kwaliteit daarvan aangaat, ofschoon de industrialisatie zeker nog aan het begin harer ontwikkeling is. Het is o.i. zeker gewenscht, dat ook Nederlandsche industrieelen ernstiger dan tot dusverre de mogelijkheid overwegen om in deze ontwikkeling een werkzaam aandeel te nemen.“)

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 24 van 16 Dec.: Bestrijding van den witten rijstboorder (slot). — Feiten en Mogelijkheden der Suikerindustrie. — Splitsing van het Aig. Landbouw Syndicaat. — Ontwikkeling der Oliepalminindustrie. — Koffie in Suriname. (Overgenomen uit den brief van een corr. in de N. Rott. Courant).

De Indische Post

No. 51 van 17 Dec.: Onze Meening, door F. (Inzake het optreden tegenover hen, die in openbare vergaderingen de Regeering klaineeren, de overheid bespotten en de bevolking misleiden. De politie grijpt in. De ernst der zaak. Het ontbreken van elk tegenwicht. De onthouding der Overheid. Het ingrijpen geen moment te vroeg).

De Indische Verlofganger

No. 24 van 13 Januari: Eerste toevlucht der „Baren“ bij hun aankomst in oud-Batavia, door C. V. S.—Janssen van Raay. (De schrijfter noemt het logement van „zwarten Piet“, wellicht een creool uit St. Domingo, eigenlijk „William Peters“ geheten en het Hu's van Bockemühl—Bokkie—die als matroos naar Indië was gekomen). — Indisch Leven in de Residentie, door Mel's Stoke. XIX. („thee en b'er“. Het eerste wordt meer belast, het laatste niet, dus steunen wij Indië en blijven wij thee drinken.) — Beeld des Tijds: En hoe gaat 't jou, ouwe jongen? — Nou jo-jo. —??— Op en neer, meestal in de war. (Uit B.N.).

Landbouw en Veeteelt

No. 11 van 15 Dec.: Een nieuwe orchideevondst! (Mededeeling van ir G. A. de Mol, landbouwconsulent te Pontianak over Phalaenopsis Denevei. J. J. S. met witte bloemen. Een belangrijke aanwinst. De langgesteelde bloemtrossen zijn bijzonder fraai.) — Een fraaie Indische paphopedilum-Hybride (ontvangen in 's Lands Plantentuin van dr. Schrage, in Indië bekend bij enkele liefhebbers als Paphopedilum van Deventerij of P. Miss van Deventer.) — Onderzoek naar de voedingswaarde van ampas cassave (Man'hot utilisima) in vergelijking met zemelen van rijst (oryza sativa) en met zemelen van groene bonen (phaseolus radiatus katjang idjo), door dr. J. Merckens. Slot.

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

2de a.l. van deel XCII: Verslag over het jaar 1931. — Etno-Conchylogische Aanteekeningen, door J. C. v. d. Meer Mohr. — Halo's in 1931 in N.-I. waargenomen, door dr. S. W. Visser. — Kort overzicht van het weer in N.-I. in 1931, door dr. G. P. Nyhoff. — Vulkanische Verschijnselen en Aardbevingen in den Oost-Indischen Archipel, gedurende het jaar 1931. — Four new mammals from Bali and Soemba, door H. J. V. Sody. — Opmerkingen naar aanleiding der „Undatietheorie“ van Van Bemmelen en hare toepassing op het weste-

**Behangerij - Stoffeerdij
en Beddenmakerij
- Complete Meubilerij -
H. J. VAN AKEN
Van Aerssenstraat 249
Den Haag - Tel. 553576
5188**

lijk deel van den Soendaboog, door dr. J. van Tuyn en dr. ir. J. Westerveld. — Nadere toelichting der Undatietheorie, door dr. ir. R. W. van Bemmelen. — Over de waarde van wetenschappelijke discussies, meer in het bijzonder in de Geologie, door dr. Tj. L. Reitsma. — Pleopeltis sinuosa Bedd. en Lecanopteris carnosa Bl, door dr. W. M. Docters van Leeuwen. — Naschrift op dit artikel, door dr. Posthumus.

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan“

No. 23 van 15 Dec.: Het verloop der manufacturen-invoeren. (In 1932 is die invoer quantitatief niet belangrijk achteruitgegaan, doch voor sommige soorten is de invoer gestegen. Achteruitgegaan is ongebleekt katoen (15.9 pct.) en bontgeweven stoffen (31.6 pct.). Vooruitgegaan is gebleekt katoen (40 pct.), neteldoek en d.g. stoffen (13.6 pct.), sarong ka'ns pandjang, enz. (37.7 pct.).

Nederlandsch Indië

Afl. 7 van 1 Dec.: Politiek en Bedrijfsleven, (lezing door mr. R. Fruin op 18 Nov. te Batavia). — NIPA's Koloniaal archief. (Nipa's Koloniaal Archief nu wil door de historie van elken dag op elk gebied in korte aantekeningen vast te houden en overzichtelijk te rangschikken, de bestudering van de historie over een korte of lange periode den geleerde zoowel als den bedrijfsman, den journalist zoowel als den politicus, den bewindsman, den wetgever en anderen, die daaraan behoefte kunnen hebben, vergemakkelijken.

Nipa's uitgeverij zal daartoe met zijn opbouwenden arbeid beginnen, welke van den eersten dag af aan zijn waarde zal hebben, en dagelijks in waarde zal toenemen.

Het verzuim van een eeuw is thans niet meer goed te maken, doch Nipa zal zorgen, dat van 1 Januari 1933 af in Ned. Oost-Indië wordt opgeteekend en vastgesteld al wat daarvoor op ieder gebied der samenleving in aanmerking komt).

Onze Mail

Nr. 12 van 18 Jan.: De K.L.M.-verbinding Amsterdam—Batavia v.v., door Bert Geerligns. (De plechtige weekdienst werd 29 Sept. 1931 geopend op Sch'phol. Talrijke spontane brieven en telegrammen van reizigers van allerlei nationaliteit, bewijzen, dat de organisatie van het passagiersverkeer goed werkt en dat het reizen per vliegtuig een ervaring is, waarover allen zonder uitzondering opgetogen zijn. De oudste passagier was 66, de jongste 4 jaar oud. Commercieel gesproken zijn, voor de K.L.M. althans, de resultaten gunstiger geweest, dan de verwachting was. De exploitatie sloot dit jaar met een bat'g saldo!)

Ons Zeewezen

10 Januari, no. I: Korte geschiedenis der bebakening van vaarwaters, reeden, enz. in den O.-I. archipel, door W. S. (In 1855 werd een Inspecteur over de Bebakening, de Kustverlichting en het Loodswezen aangesteld. In dat jaar werden ijzeren tonnen gelegd op eenige riffen ter reede van Bantjoewang'e). — Jan Compagnie, door Arthur van Schendel, besproken door L. C. Vryman (die staaltjes van eergerlijke onkunde op scheepvaartgebied aantoonde, alsmede tal van dwaasheden en verkeerd gebruikte uitdrukkingen).

Orgaan van de Ned. Ind. Officiersvereeniging

No. 11 van November: In Memoriam R. A. Beck. — Ut den Pionierstijd, V., door A. Kruisheer. (De vestiging van het Nederlandsch Besuur in Z. Nias.) — De beteekenis van de officieel erkende Mohammedaansche feestdagen (Asjoera, Mauloed, M'radj, Idal-fitr (Lebaran), de Idal Koban). — Ter gedachten aan onze gevallen kameraden, door G. J. Reorink (met afbeelding van den gedenksteen op 7 Nov. 1932 onthuld op het vliegveld Andir. Zie de Rijkseenheid van 28 Dec. no. 13, K.W. van 5 Jan. no. 1).

De Planter

Van 16 Dec. no. 520: Vreemde manipulaties (de briefwisseling met de Tabaks Mij. „Arendsburg“

Complete Woninginrichtingen

op termijnbetaling

Zeer voordeelige prijzen
Grote keuze. Begroefingen gratis

Speciale afdeling van Kleding voor Heeren,
Dames en Kinderen

LOEB NOORDEINDE 107-109
DEN HAAG 5369

W. J. STOKVIS

Kon. Fabriek van Metaalwerken 5370

Heerengracht 9 - Den Haag

SANITAIR

VERLICHTING

VERWARMING

Grootste sortering

Laagste prijzen

Ch. F. RIJKEN & Co.

Piano-fabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG

Telefoon 112523 - Giro No. 31010

A. M. v. EMBDEN & Co.

SPUI 24 - DEN HAAG

IJZERWAREN

GEREEDSCHAPSKISTEN

EMAILLE GOEDEREN

5374

Glazenwasscherij -- Schoonmaak van huizen

— VRAAGT TARIEVEN —

Stichting „NAZORG”, Den Haag

Kantoor: Zomerweg 139 — Tel. 118436

Bijkantoor: Laan van Meerdervoort 338

Tel. 392179

5391

Haagsche Verwarmings Industrie N.V.

Laan van Meerdervoort 508 - Telef. 392469

5373

CENTRALE VERWARMING

GASINSTALLATIE EN OLIESTOOKINRICHTING

Uw adres voor:

Edison-, Crystalphone-
en Philips-

Apparaten en Luidsprekers

Kunstzaal Edison

's-Gravenhage, Plaats 14. Tel. 113540

5372

UW HORLOGE

maken we voor f 3.— geheel schoon,
me 12 maanden schriftelijke garantie

J. v. WILLIGEN & ZONEN

HOEK PIET HEIN—ZOUTMANSTRAAT

5371

Voor verzending, opslag en emballeeren
Uwer bagage, wende men zich tot

Fa Boelhouwer, Kruyswijk & Balhuizen

Fijnjekade 25—35, Den Haag. Tel. 112190

Tevens Motorboot- en Autosneldienst, r.v. er
van Noord-Holland, Utrecht, Groningen, Friesland
Drente, Overijssel en Gelderland. 538

Dit zijn Uwe adressen!!!

wordt gepubliceerd in verband met het ontslag aan een assistent, die met eenige duizenden gulden benadeeld werd, door opzegging van zijn contract, nadat hij met de 10 pct. korting genoegen had genomen. Alle pogingen tot verandering door de vakvereniging voor assistenten in Deli hebben gefaald.

De Rijkseenheid

No. 16 van 18 Januari: Partij-terrorisme in Indië. (Naar aanleiding van het op 2 Januari ontvangen Aneta-telegram: de op 1 Januari gehouden conferentie van Pasoendan besloot, indien de wilde-scholen-ordonnantie niet gewijzigd of ingetrokken wordt, de leden te gelasten per 31 Maart a.s. uit de vertegenwoordigende lichamen te treden. Hoezeer wij voorstanders zijn van een zoo groot mogelijke vrijheid der Indische ingezetenen, ook wat vereniging en vergadering betreft — zegt de redactie — lijkt het ons toch ontoelaatbaar, dat 's Lands d'enaren meedoen aan het bestrijden van het Landsgezag. Vooral in de oogen van den Indonesiër moet het een eigenaardige indruk maken, als van d'enaren des Lands geduld wordt, dat zij de beschikkingen van het hoogste gezag tegenwerken. Wanneer men Indië wil behoeden voor wanorde, dan moet daarvoor tijdig een stokje worden gestoken). — Interkoloniale samenwerking. III. (Interkoloniale destructie. Mogelijkheid en vorm eener doeltreffend geachte organisatie).

Spoor- en Tramwegen

No. 2 van 17 Jan.: Nieuwe Electriche Installatie te Kertosono (Oost Java), door H. H. Fronczek (vervolg III. de langspanningsinstallatie).

De Stuw

No. 24 van 16 Dec.: Tabaksaccijns, door J. Keers. — Salaristroeibelen. — Desachineez en desabeschikingsrecht, door H.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

Januari: Standaardtijden in Ned.-Indië, door dr. S. W. Visser met een kaart en een figuur. (Men heeft in N.-I. sedert 1 November: de Nieuw Guineetijd, de Molukken-tijd, de Celebes-tijd, de Java-tijd, de Zuid-Sumatra-tijd en de Noord-Sumatra-tijd. Wanneer volgt Nederland zelve, vraagt de schrijver).

— Enkele nieuwe gegevens over Soembawa, door C. Lekkerkerker. Met een kaart (geografische bijzonderheden van den heer dr. Nyssen met enkele noten van den schrijver.) — Een luchtfoto van Frederik Hendrik-eiland (voorkomende in het Decembernummer van Geographical Journal.)

Suriname

De Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begroting van Suriname voor 1933 omvat 10 kolommen behalve nog de nota van wijzigingen en de gewijzigde raming der middelen.

Wij kunnen er dus niet aan denken hier een afgerond overzicht van dit belangrijke staatsstuk te geven. Wij moeten ons bepalen tot het doen van eenige grepen.

De Minister kan bezwaarlijk de meening beamen, dat de crisis, welke thans de gansche wereld teistert, voor Suriname in vergelijking met elders wel tot zeer ernstige gevolgen zou hebben geleid. Het is hem ook niet duidelijk, welke uitingen in Suriname de leden, die van evenbedoelde opvatting blijk gaven, op het oog hebben, waaruit een ernstige ontevredenheid over het gevoerd beleid en een weinig gunstig oordeel over den gouverneur zou blijken.

Ten aanzien van de in het voorloopig verslag uitgesproken aanbeveling, van regeeringswege op economisch gebied te doen wat behoort tot de normale werkingsfeer van het particulier initiatief, meent de minister tot groote voorzichtigheid te moeten manen. Oprichting of geldelijke ondersteuning tot oprichting van nieuwe ondernemingen, welke geen kans van slagen zouden hebben, ligt zeker niet op den weg der regeering. Waar deze kans wel aanwezig mag worden geacht, is de regeering thans, evenals in het verleden, in beginsel bereid, voor pionier-ondernemingen op verschillend gebied medewerking te overwegen, hetzij door het verlenen van steun dan wel door dividendgaranties.

Het verwijt, dat te dezen te weinig systeem wordt betracht, moet de minister als onverdiend terugwijzen.

De minister handhaaft zijn inzicht, dat onder de huidige omstandigheden instelling van een commissie met de opdracht een algemeen plan tot economischen

opbouw van Suriname te ontwerpen niet tot tastbare resultaten kan leiden.

De opvatting, dat het budgetair evenwicht bereikt zou zijn door maatregelen, welke zeer ten nadeele van groote groepen der bevolking komen, acht de minister misplaatst. De verhooging van de invoerrechten heeft geen prijsstijging tengevolge gehad, maar alleen de zeer aanzienlijke prijsdalingen een weinig vertraagd; bovendien wordt bijna 50 % der invoerrechten verkregen van de genotmiddelen alcohol en tabak. De salarisverlaging is volkomen gemotiveerd in verband met de daling van de kosten van levensonderhoud. De bezuiniging op het onderwijs was geboden, omdat onderwijs als grootste post op de Surinaamsche begroting niet buiten de bezuiniging gehouden mocht worden en de kosten daarvan onevenredig hoog waren in verhouding tot de draagkracht en het oeconomisch peil van het overgrote deel der bevolking.

Onder de pogingen van betekenis, welke ondernomen zijn om den economischen toestand van Suriname te verbeteren, moet in de eerste plaats genoemd worden bevordering van de immigratie. Dank zij de stelselmatige immigratie, waaraan miljoenen ten koste gelegd werden, is de bevolking met ongeveer 70.000 Britsch-Indiërs en Javanen vermeerderd, welke tot het meest productieve deel van de bevolking behooren.

Na een opsomming van nog andere pogingen op economisch gebied vervolgt de Minister:

Een en ander wettigt ten volle de verklaringen, dat het in Suriname aan ernstige pogingen van de Regeering om den economischen toestand van dat gebiedsdeel tot een hooger peil op te voeren, zeker niet ontbroken heeft.

De minister is van meening dat het advies van de Commissie Welter, strekkend tot verlaging van de uitgaven voor de militaire bezetting, slechts dan zou mogen worden gevolgd, indien zulks mogelijk zou zijn zonder het apparaat voor de handhaving van orde en rust meer te verzwakken dan met het oog op zijn taak toelaatbaar is. De suggestie in dat rapport, om de politie en de militaire macht in Suriname samen te smelten tot een militaire politie, heeft de Minister dan ook niet overgenomen, daar hiervan inderdaad een dergelijke verzwakking te duchten zou zijn.

Ook de Minister betreurt het, dat mede in Suriname de financiële omstandigheden een algemeene verlaging van subsidies noodzakelijk maken.

De onderhandelingen met Engeland in zake de

grens tusschen Suriname en Demerara hebben voortgang: zij leidden echter nog niet tot een definitief resultaat.

Ook de minister hoopt, dat de oprichting van een maatschappij voor cultuur en export van ananas den kleinlandbouw ten goede zal komen.

Het mechanische cultuurbedrijf van rijst en andere gewassen kan bij welslagen geheel nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden voor Suriname openen, terwijl gehoopt wordt, dat dit bedrijf ook vruchten voor den kleinlandbouw zal afwerpen, ten aanzien van zaadkeuze, cultuurmethoden en verzorging van het product voor de buitenlandsche markt.

Het plan van den heer Brandon voor een hoeve-cultuur van rijst op een bedrijf van middelbare grootte, is nog in een staat van voorbereiding.

Curaçao

Deze rubriek verschijnt deze week niet.

Uit den Verren Vreemde

De Philippijnen onafhankelijk.

Het verloop der zaken in de kwestie der onafhankelijkheidsverklaring van de Philippijnen is wel een zeer bijzonder.

Een wetsontwerp doorloopt in de Vereenigde Staten van N.-Amerika in zoover eenzelfde weg als in Nederland, dat het daar ook door twee Kamers, Senaat en Huis van vertegenwoordigers, wordt behandeld. Samen noemen wij haar hier de Staten-Generaal; zij heeten daar het Congres. Na aanneming door beide behoeft een ontwerp om wet te worden daar de onderteekening van den President, zooals bij ons van de Koningin. Maar in de bijzonderheden der uitvoering en der onderlinge verhoudingen tusschen de twee Huizen of Kamers en van deze met het hoofd van den staat zijn groote verschillen hier en daar. Een dezer is nu, bij de Philippijnsche kwestie, weer duidelijk tot uitdrukking gekomen.

Een wetsontwerp, dat in Senaat en Huis van vertegenwoordigers aangenomen is, wordt den President toegezonden. Deze kan het onderteekenen, waardoor 't wet wordt. Hij kan het laten liggen, hetgeen geacht wordt geschied te zijn als de onderteekening na 10 dagen niet is gesteld. Hij kan het met zijn veto terugzenden, waarbij hij zijn beweegredenen kan mededeelen. Hiermede behoeft de zaak niet afgedaan en uit te zijn. Beide Huizen kunnen opnieuw elk afzonderlijk over het ontwerp, dat na 10 dagen niet onderteekend is, of dat door het veto getroffen is, stemmen. Haalt het ontwerp dan in beide huizen $\frac{2}{3}$ van de uitgebrachte stemmen, dan verkrijgt dit kracht van wet, zonder onderteekening door den President.

Dit is wat nu gebeurd is, met de wet, waarbij aan de Philippijnen na tien jaren onafhankelijkheid wordt toegekend, met eenig voorbehoud.

Wij hebben hier, een paar weken geleden, het relaas gegeven tot en met het eerste aannemen van het wetsontwerp door de beide Huizen te Washington. Wij melden ook, dat de Ver. St. om economische en strategische overwegingen toch nog een verband willen blijven leggen, alsmede dat van de Philippijnen enkele beslissingen en een wetgevenden arbeid vereischt worden, ter bevestiging van hun instemming en goeden wil. Binnen 2 jaren moeten zij, onder Amerika's leiding, een eigen Grondwet maken.

Spoedig dook het bericht op, dat President Hoover zijn goedkeuring niet aan de genomen beslissing wilde geven. Hij wil de onafhankelijkheidsverklaring niet tot een der laatste daden van zijn teneinde loopenden regeeringstermijn maken, maar dit is toch niet 't overwegend motief voor zijn veto-besluit. Hij heeft in een boodschap de redenen uitvoerig medegedeeld, in de hoop het Congres nog tot inkeer te doen komen.

Hoover sprak in deze boodschap over de drievoudige verantwoordelijkheid van de V. St., n.l. tegenover het volk der Philippijnen, tegenover het Amerikaanse volk en tegenover de geheele wereld.

Tegenover de Philippino's moet men er op bedacht zijn, dat toekennen van onafhankelijkheid kan leiden tot een economischen en socialen chaos. Ook moet men er voor zorgen, „dat het Amerikaanse volk niet achteraf in militaire acties verwickeld wordt om de inwendige orde op de Philippijnen te handhaven of de Philippijnen te beschermen tegen machtsurpatie door anderen". Voorts moet Amerika er voor waken, dat er in een zoo onvaste wereld niet nog meer chaotische toestanden zouden ontstaan.

De onontgonnen rijkdommen der eilanden „lokken geweldige naburige bevolkingen uit tot vredelievende infiltratie of gewelddadig binnenkomen" en een onaf-

hankelijk land der Philippijnen zou dat niet kunnen verhinderen, meent Hoover.

De geest van imperialismen en volkeren-exploitatie door vreemde rassen is nog niet van deze aarde verdwenen, nu door het invloeden van Westersche denkbeelden in Oostersche beschavingsstelsels een geweldige gisting is ontstaan bij de helft van de wereldbevolking.

Hoover schreef verder: Het wereldbeeld is op het oogenblik verward. Het is onmogelijk te voorspellen, wat de volgende decades brengen zullen... Als men (onder de aangenomen wet) binnen twee jaar een constitutie zou aannemen, zou er een beslissende stap zijn gezet op weg naar de onafhankelijkheid. Door het handhaven van onze militaire bezetting en ons nationaal toezicht moet en zal ons land bescherming verlenen tegen pressie van buiten gedurende den overgangstijd. Maar de wet zorgt niet voor het handhaven der onafhankelijkheid na dien overgangstijd, behalve dan de belofte, dat men zal trachten de eilanden neutraal te verklaren. Wij krijgen de vrijheid om militaire en maritieme bases te blijven onderhouden. Het is niet waarschijnlijk, dat andere volken deel zullen nemen aan een neutraliteitsverklaring als wij zulke bases handhaven, en neutralisatie is een zwakke waarborg voor onafhankelijkheid, als wij die niet garandeeren.

Hoover gelooft, dat men onafhankelijkheid kan voorzien op de basis van een volksstemming, te houden na 15 of 20 jaar. Dan zou Amerika moeten uitmaken, of het zich geheel zou terugtrekken of voorwaarden zou stellen, waardoor Amerika zijn protectie zou blijven verlenen.

Het was niet te verwachten, dat deze beschouwingen grooten indruk zouden maken op de Congresleden. Wel zijn zij zeker van groote betekenis. Voor wie zich niet kan indenken in de gemoedsstemming van dat deel van het Amerikaansche volk, dat van buitenlandsche politiek niets weet en ook niet weten wil, is 't zelfs niet te begrijpen dat aan die beschouwingen zoo weinig gewicht is gehecht door de leden van het Congres, maar er was, zeiden wij, nu toch geen groote uitwerking van te verwachten. Immers dit alles was reeds meermalen uitgespeeld. Toen het Huis van vert. het ontwerp-Hare, en de Senaat het ontwerp-Hawes-Cutting in behandeling nam, en toen zij daarna beide een gecombineerd ontwerp voor de onafhankelijkheid aan de orde stelden, hebben de regeering en de tegenstanders van die voorstellen bij monde en in geschrifte alle argumenten ten beste gegeven, welke zij wisten bij te brengen. Hoover had hieraan nu niets meer toe te voegen, toen hij zijn veto ter kennis van het Congres bracht. De vraag was echter: zal het ontwerp, dat eerst een meerderheid van stemmen behoefde, 't nu in beide huizen tot $\frac{2}{3}$ brengen. De regeering hoopte, dat het door haar getoonde verzet en de nadruk, die zij op de bezwaren en gevaren gelegd had, een voldoende aantal Congresleden tot bezinning zou brengen. Om de kans hierop te vergrooten ging zelfs een viertal ministers er toe over nogmaals een waarschuwend stem tot alle Amerikanen te richten.

Dadelijk nadat 's Presidenten veto officieel was bekend gemaakt, ging het Huis van vert. den 13en tot behandeling en stemming over. Het nam het ontwerp weer aan, met 274 tegen 94 stemmen. De Senaat deed den 17en, met 66 tegen 26 stemmen hetzelfde. Volgens de wet is de zaak dus beslist. Zullen de Philippijnen nu over 10 jaren de onafhankelijkheid hebben?

Dit was al twijfelachtig gesteld vóórdat de Senaat te Washington zijn veto over het veto van Hoover uitsprak.

Maakten wij, bij onze vorige mededeeling, al melding van een verzet in de Philippijnen zelf van de uiterste nationalist, die het voorwaardelijke in de Washingtonsche beslissing niet wenschen te aanvaarden, nu brachten de bladen van 17 Januari het wel wat verrassend bericht, dat het Philippische *House of representatives* bij voorbaat een resolutie heeft aangenomen, behelzende, dat de Philippijnen een wetsontwerp op de onafhankelijkheid niet zullen goedkeuren. Volgens het bericht werd een overeenkomstige verklaring verwacht van den Philippijnschen Senaat.

Wanneer men weet, dat de Senaat bestaat uit 22 leden, waarvan 20 gekozen en 2 benoemd, en het H. o. R. uit 90 leden, w. v. 81 gekozen en 9 benoemd, dan zal men geen goede kans geven aan de door het Amerikaanse Congres gestelde voorwaarde, dat de Philippijnen moeten medewerken, door zich binnen 2 jr. een Amerika bevredigende Grondwet te geven, al is momenteel nog niet duidelijk op welke gronden Manilla zich zoo haastte om de aangeboden onafhankelijkheid af te wijzen.

Een andere factor, die reden tot twijfel geeft, is dat Japan onmiddellijk het bewijs geleverd heeft, de afdoening der zaak niet te beschouwen als een zuiver Amerikaansch-Philippijnsche aangelegenheid. Tokio heeft zich gevoelig getoond over een uitlating in Hoover's

Nagekomen Berichten.

Dr. H. D. BENJAMINS. †

Den 23en Januari 1933 overleed te 's-Gravenhage in 82-jarigen ouderdom de heer Dr. H. D. Benjamins, oud-Inspecteur van het Onderwijs in Suriname. Geboortig uit Suriname, kenner als weinigen van land en volk, wetenschappelijk gevormd man, heeft „Oost en West" het voorrecht gehad hem gedurende een lange reeks van jaren aan zich verbonden te zien als verzorger der rubriek „Suriname" in het Koloniaal Weekblad. Hij is voorts geruimen tijd een verdienstelijk lid geweest van het Bestuur der Afdeling 's-Gravenhage en van de West-Indische Commissie van onze Vereeniging.

In deze functie heeft de Vereeniging meermalen de vruchten mogen plukken van zijn rijke kennis en ervaring; bekend is de zakelijke en nauwgezette wijze, waarop hij zijn taak vervulde. Zijn gezaghebbend oordeel werd dikwijls en nimmer tevergeefs ingeroepen. Deze degelijke stille werker, deze zich nooit op den voorgrond plaatsende, bescheiden man is nu, na een zeer vruchtbaar leven, heengegaan en laat ook bij onze Vereeniging de beste herinneringen achter.

HET HOOFDBESTUUR.

VOOR GOEDE ONTVANGST

Waldorp

VRAAGT CONDITIËN

ING. BUREAU **radio**

RYSSELBERGHE

• TEL. 113500 • TORENSTRAAT 136 • DEN HAAG •

TEL. 34963 • N. BINNENWEG • 264 • ROTTERDAM

5236

boodschap, die 't als krenkend voor Japan beschouwt.

Ook is reeds van dezelfde zijde de noodzakelijkheid te berde gebracht van een nieuw verdrag over den Stillen Oceaan indien naast Mantschoerije ook de Philippijnen als onafhankelijke staat zullen gaan medespreken.

Het vraagstuk stelt zich dus, als binnen- en als buitenlandse aangelegenheid, scherper en anders dan het Amerikaansche Congres gedacht heeft toen het zijn conclusie nam en volhardend doorvoerde.

Berichten der Afdelingen

Jaarlijksche Algemeene Vergadering. Afdeling 's Gravenhage,

op Zaterdag 28 Januari 1933 des namiddas 3 uur, in het Genouw Korte Voorhout 6, Den Haag.

Agenda:

1. Openng.
  2. Notulen van de Jaarlijksche Alg. vergadering op 30 Januari 1932.
  3. Jaarverslag 1932 van den Secretaris.
  4. Rekening en Verantwoording over 1932 van den Penningmeester.
  5. Begrooting voor 1933.
  6. Verslag van de Commissie van Verificatie.
  7. Benoeming leden Commissie van Verificatie voor het jaar 1933, alsmede van haar plaatsvervangers. De heeren G. W. Erfmann en J. E. Bylo hebben zich bereid verklaard wederom als leden zitting te nemen, terwijl de heer Nypels, die voor 1932 bereid was tot plaatsvervangend lid op te treden, bij zijn bevestiging, wederom als zoodanig voor 1933 zal worden benoemd. Benoeming van een tweede plaatsvervangend lid voor wijlen den heer M. J. Lusink (overleden).
  8. Periödieke verkiezing bestuursleden. Aan de beurt van aftreden zijn de heer C. J. Feith en mevrouw G. T. J. van Aalst—Koopman. Eerstgenoemde stelt zich wél, mevrouw Van Aalst niet herkiesbaar.
  9. Benoeming van een nieuw bestuurslid.
  10. Voorstel aan de Algemeene vergadering om goedkeuring te willen verleen aan de benoeming van den heer C. J. Feith als Onder-voorzitter in de plaats van wijlen den heer L. A. Bakhuis (overleden).
  11. Benoeming van een afgevaardigde en plaatsvervangende voor de aanstaande jaarlijksche algemeene vergadering der Vereeniging.
  12. Rondvraag en sluiting.
- Groote opkomst der leden en begunstigers wordt zeer op prijs gesteld.

De Secretaris, J. C. BAUDOIN.

Egypte-film.

Voor leden en begunstigers der Afd. 's Gravenhage van de Koninklijke Vereeniging „Oost en West” had op 18 dezer in het Gebouw Excelsior de vertooning plaats van de Egyptefilm van de Stoomvaart Mij. „Nederland”, gevolgd door de film voorstellende: „De Reis van den Kroonprins van België door Bali.”

De voorzitter, de heer F. van Peski, sprak een woord van welkom tot de aanwezigen namens het Bestuur en dankte den heer L. D. Peit voor de verzorging der muzikale illustratie. Ook werd namens het Bestuur aan de Stoomvaart Mij. „Nederland” hartelijk dank betuigd voor het welwillend afstaan van eerstgenoemde film.

De Egyptefilm liet ons de reis met het m.s. „De Marnix van St. Aldegonde” zien van uit Amsterdam via Southampton, Algiers en Genua naar Egypte en terug. Op aangename wijze is het leven aan boord van dit zeekeel op de film vastgelegd, terwijl wij de passagiers op hun uitstapjes aan wal konden volgen en zodoende tevens van de schoonheid der landschappen genieten.

De aanwezigen in grooten getale opgekomen, hebben met aandacht van de aantrekkelijke beelden genoten.

De tweede film vertoonde het uitstapje van den Kroonprins van België met Prinses Astrid door Bali en gaf ons de bekende, doch steeds mooie en interessante dansen, feesten en tempels van dit eiland te zien. Ook deze film viel zeer in den smaak, getuige het lange en krachtige applaus der toeschouwers.

De secretaris, J. C. BAUDOIN.

Banen te Marlot.

Voor meergevorderden, leden der Afdeling, bestaat gelegenheid zich op te geven voor de tennisclub, die door den afdeelingvoorzitter bij genoegzame deelname zal opgericht worden.

Brieven te richten Wilhelminastraat 9.

F VAN PESKI,
Afd.-voorzitter.

Afdeling Nijmegen.

Kort verslag van de Jaarl. Alg. Vergadering der Afd. Nijmegen der Koninklijke Ver. Oost en West, op 21 Jan. 1933 en van een daarop gevolgde voordracht.

De agenda, die, hoewel tijdig in den Haag ontvangen, door misverstand niet in het K. W. van 19 Jan. j.l. werd opgenomen, luidde als volgt:

1. Notulen der Alg. Verg. van 30—1—1932.
- 2 en 3. Jaarverslagen van secretaresse en penningmeester.
4. Verkiezing bestuursleden (treden ingevolge Statuten, art. 4 (3) af: mevrouw J. M. S. Hogerland—Maarschalk en de heeren L. K. C. Röpcke en E. C. Verweij Mejan, van wie l. g. zich niet herkiesbaar stelt).
5. Verkiezing 3 reserve-leden v/h. Afd. bestuur ingevolge Statuten art. 4 (4) (voorgesteld de aftredenden).
6. Benoeming Commissie van verificatie voor 1933; (aanbevolen de heeren W. C. Camman, C. J. B. Bartolotti—Rijnders en...)
7. Beslissing aantal afgevaardigden naar de Alg. Verg.
8. Rondvraag en sluiting.

Hierna zal om plm. 4 uur door den heer K. Veerhoff eene Causerie met lichtbeelden gehouden worden over „Het Indische tooneel”.

Ofschoon plaats, tijd en agenda voor de vergadering reeds ongeveer 2 weken tevoren bekend werden gemaakt op een aan elk lid der afd. gezonden vouwkaart, waarop ook de feestavond van 4 Febr. a.s. en de in Febr., Maart en April te houden bijeenkomsten vermeld staan, waren er bij het begin behalve bestuursleden slechts enkele leden aanwezig. Hun aantal was toen na afloop der verg. de voordracht van den heer Veerhoff begon, tot 20 gestegen. Deze geringe belangstelling zal wel gedeeltelijk een gevolg van de gelegenheid tot ijsvermaak zijn geweest.

De voorzitter, de heer Burger, besprak in zijn openingswoord onder meer in de eerste plaats het aan onze vereeniging onlangs verleende praedicaat „Koninklijke”. Dit praedicaat bewijst, dat Oost en West als een zeer nuttige instelling wordt beschouwd, die sinds haar oprichting in 1900 veel goeds heeft verricht. Maar dit praedicaat legt voor ons, leden, ook te meer nadruk op de verplichting tot een juist begrip te geraken — ook en vooral in dezen wereldcrisis — van ons devies „Oost en West en Nederland — krachtig door het Rijksverband.” De feestavond der afd. Nijmegen op 4 Febr. diene om de verleende Koninklijke onderscheiding te vieren; het toekomstige ernstige werk der afdeling moge die onderscheiding waardig blijven.

De verslagen van secretaresse en penningmeester werden met belangstelling aangehoord en hun beleid goedgekeurd. Er bleek o.a. uit, dat de afdeling in 1932 aan haar leden en begunstigers met hun geïntroduceerden en die van het afd. bestuur acht voordrachten, filmvoorstellingen e.d. heeft geboden, waarvoor aan honoraria, reis- en verblijfkosten, zaalhuur, reclame, enz. f 643,13 werd betaald. Na afdracht van gemiddeld ongeveer 30 procent der geïnde contributies aan het Hoofdbestuur, dat daarvoor o.m. den leden het Koloniaal Weekblad zendt, heeft de afd. een batig saldo van ongeveer f 400,—. Helaas bedraagt het aantal leden en begunstigers 40 en 13 minder dan 1 Januari 1932; die aantallen zijn thans 153 en 54. Aangezien de afdeling in 1933 de kwaliteit en quantiteit van haar voordrachten, filmvoorstellingen enz. van vorige jaren wil handhaven, werd derhalve het batig saldo op einde 1933 door den penningmeester aanzienlijk minder begroot dan dat op einde 1932. Hij gaf daarom in zijn verslag het parool aan de leden „Versterkt de gelederen.”

De zich herkiesbaar gesteld hebbende 2 leden en 3 reserve-leden van het afdeelingbestuur werden bij acclamatie herkozen.

In de plaats van den heer Verweij Mejan, die zich niet herkiesbaar had gesteld, omdat hij meende, dat de afdeling voor bestuursfuncties ook eens een beroep behoorde te doen op de belangstelling en werkkraft van jongere leden, en die, ofschoon niet op de vergadering aanwezig, door den Voorzitter werd gehuldigd voor de jarenlang door hem verrichte werkzaamheden van 2den secretaris, werd op voorstel van het bestuur bij acclamatie gekozen de heer C. Varkevisser. Deze heer zal, daar bij een groot deel van zijn leven in de cultures in Ned.-Indië doorbracht, een tot nu toe noode in ons afdeelingbestuur gemist element vertegenwoordigen.

Tot leden van de verificatie-commissie 1933 werden benoemd de op de agenda aanbevolen twee heeren en de heer H. Bothof, accountant. Laatstgenoemde kwam in de plaats van den heer J. J. M. H. Nijst, eveneens accountant, die vele jaren con amore de verificatie der geldelijke verantwoording van den penningmeester heeft geleid, wat de afdeling zeer heeft gewaardeerd, maar die zich daarvoor dit jaar niet meer beschikbaar stelde.

Ook dit jaar zal slechts één lid der afd. voor rekening van de vereeniging naar de Algemeene Vergadering worden afgevaardigd en wel wederom de heer Röpcke, penningmeester der afd. tevens lid v/h. hoofdbestuur.

Daar bij de rondvraag geen der aanwezigen het woord verlangde, wees de voorzitter in overleg met zijn medebestuurleden op de gelegenheid voor de leden ingevolge art. 4 (3) v/h. Huish. Reglement der Afd. om nu reeds mondeling of schriftelijk voorstellen te doen ter behandeling in de eerstvolgende Alg. Vergadering. Hij overweegt een kleine wijziging in de afdeelingstatuten, waardoor leden van het afdeelingbestuur slechts 1 maal herkiesbaar zullen zijn, en dit om regelmatig nieuwe — en zoo mogelijk jongere — krachten en inzichten in het bestuur te krijgen, zonder kans om betrokkenen te kwetsen of teleur te stellen. Bovendien wordt dan eenigszins voorkomen, dat iemand tegen zijn zin bestuurslid blijft, b. v. om de afdeling niet in voor haar ongunstige omstandigheden, b. v. afnemend ledental, in de steek te laten. Tenslotte bedankte de Voorzitter de andere bestuursleden en de reserve-leden voor de genoegelijke samenwerking, onder meer op de maandelijksche bestuursvergaderingen. Daar deze met het oog op ontvangruimte uitsluitend plaats hadden ten huize van de secretaresse en van het bestuurslid Dr. Bantjes, zegde hij in het bijzonder de dames Bleckmann en Bantjes dank voor de genoten gastvrijheid.

Ons lid, de heer K. Veerhoff, directeur onder meer van het Olympiabioscooptheater, die veel in Ned.-Indië heeft gewerkt en gereisd op tooneel- en journalistiek gebied, gaf ons eenige grappige door hem in Indië beleefde tooneelanecdotes en hield daarna, vrijwel voor de vuist, een vlotte en boeiende voordracht met lichtbeelden over de reis, die hij in 1919 in het gevolg van den Gouverneur-Generaal van Limburg Stirum over Bali en Lombok maakte.

De voorzitter wees er in zijn woord van dank aan den spreker op, dat deze reeds eenige jaren een groote steun is voor de afdeling, dank zij de gastvrijheid, die zij voor haar filmvoorstellingen geniet in zijn theater. Nijmegen, 22—1—1933. W. C. CAMMAN.

Afdeling Groningen e. o.

Op Dinsdag 7 Febr. e. k., des avonds om 8 uur zal Pastoor Geurtjens voor onze afd. in een der zalen van „de Harmonie” een voordracht houden over de Kajakas van N. Guinea, toegelicht door lichtbeelden. Leden plus 1 huisgen. vrijen toegang. Toegangsprijs f 1,—, scholieren f 0,50. HET BESTUUR.

Mededeelingen**VAN HET HOOFDBESTUUR.**

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden, die in Ned.-Indië verblijven, worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Aan de afdeelingbesturen.

Uittreksel van art. 5 Huishoudelijk Reglement der Vereeniging.

Elk Afdeelingbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

- a. Het verslag over het afgelopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten, welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeelingen in het leven geroepen;
- b. Een geldelijke afrekening.
- c. Een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien.
- d. Een kandidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal kandidaten voor de mogelijke voor de afdeeling openvallende plaatsen in het hoofdbestuur.

Afscheid van den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt als Leider van het Informatie-bureau.

De heer Raedt van Oldenbarneveldt, lid onzer Vereeniging, Leider van het Informatie-bureau sinds 1921, heeft deze functie thans neergelegd. Voordien had hij, gedurende eenige jaren, zitting in het Dagelijksch Bestuur.

Als Leider van het Informatie-bureau heeft de heer Raedt in die ruim 11½ jaar, der Vereeniging uitnemende diensten bewezen. Door een zeer volledig dossier van gegevens, gaandeweg verzameld en door hem in kaart gebracht, was hij in staat alle inlichtingen te verschaffen. Dit, en de wijze waarop de mondelinge als schriftelijke inlichtingen werden verstrekt, hebben het bureau den goeden naam bezorgd, welke het bezit.

In dezen geest vertolkte de Alg. Voorzitter der Ver., de heer R. Zuyderhoff, in de vergadering van het Dagel. Bestuur op 18 dezer, de meening van hen die, als het Bestuur, met de werking van het bureau bekend zijn en overhandigde hij den scheidenden functionaris de zilveren medaille van „Oost en West”, onder aanbidding der beste wenschen voor 's heeren Raedt's verdere levensjaren.

Deze betuigde daarvoor zijne erkentelijkheid. Als opvolger van den heer Raedt v. Oldenbarneveldt is aangewezen de heer J. Dolk, adjunct-secretaris, HET HOOFDBESTUUR.

Studie-Commissie van „Oost en West”.

Vergadering op Zaterdag 4 Februari e.k. ten 2 uur in het gebouw der Vereeniging.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen.
3. Ingekomen stukken.
4. Verdere mededeelingen in verband met de opheffing en hare gevolgen, van het Tehuis voor Indische Studenten.
5. Vacature vertegenwoordiger der Commissie in Oost-Indië.
6. Mededeelingen van den eersten Gedelegeerde der Commissie, den heer W. Meyer.
7. Rondvraag en sluiting.

De secretaris,
VAN DER BRUGH.

VAN DE REDACTIE.**Luchtpost uit Indië.**

Blijkens mededeeling van de Indische postadministratie heeft het retourvliegtuig „Snip” van den Holland-Indiëdienst 241 K.G. 880 Gr. post aan boord, bestemd voor Nederland; benevens een postpakket met een bruto gewicht van 1 K.G. 550 Gr.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 20 Jan. naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 276 K.G. 465 Gr. bruto luchtpost verzonden, met een netto gewicht van 246 K.G. 556 Gr.

De zending bevatte: 509 briefkaarten en postwissels; 14291 brieven t/m 5 gram; 1276 brieven t/m 10 gram; 2344 stuks zwaarder dan 10 gram; 137 drukwerken, akten en monsters, zwaarder dan 5 gram; 3357 stuks bestemd voor buitenlandsche bestemmingen; tezamen 21014 stuks; benevens 4 postpakketten met een gewicht van 6 K.G. 350 Gram.

VICTORIA-WATER
OBERAMMSTEIN
HEERLIJK GEZONT
NATUURLIJK BRONWATER 5185

In Nederland aangekomen verlofgangers.

H. G. Koot, ondercomm. v. pol., bij de stads-politie te Batavia, met inbegrip van Mr. Cornelis, Den Haag, Reinkenstraat 70, p.a. G. H. Gephart; F. H. Smalt, gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, Den Haag, Ned. Handel Mij.; S. Atmans, adjunct-translater te kl. bij de Volks-lectuur, Den Haag, p.a. Ver. van Ind. Verlofgangers, van Weede van Dijkveldstraat 37; J. Elion, hoofd der afd. binderij bij de Landsdrukkerij, Den Haag, Hoefkade 815, p.a. fam. B. Huisman; mr. N. de Man, contr. bij het B.B., Den Haag, Edisonstraat 90; A. Opperdoes, opziener (scheepsbouw) bij het Marine Etablissement te Soerabaja, Den Haag, p.a. Ver. van Indische Verlofgangers, van Weede van Dijkveldstraat 37; mr. R. H. Bentema, lid van den Raad van Justitie te Batavia, Wijn-schoten, Visschersdijk 12; B. Heijnen, mijnbouw-kundig opzichter te kl. bij den dienst van den Mijnbouw, Nieuwenhagen, Schanserweg 22; H. J. de Jongh, adj.-insp. bij de Centrale Kas, Den Haag, Z.O. Butensingel 208; W. Roivink, hout-vester bij het Boschwezen, Arnhem, Apeldoornsche-weg 44; C. W. du Breuil, hoofdagent te kl. bij de algemeene politie te Tjekarang, Amsterdam-C., Kl. Kattenburgerstraat 181 I; E. D. Ch. Helfrich, adj.-insp. van Fin., Voorburg (St. Antoniusshove); J. C. P. Sindorf, schoolhoofd, bij het openb. Westersch lager onderwijs, Oegstgeest, Regentesselaan 2; J. B. A. G. Kwaaitaal, wnd. schoolhoofd bij het openbaar Westersch lager onderwijs, Nijmegen, Johannes Vijghstraat 40; H. Hiemstra, mulo-onder-wijzer, Leeuwarden, Noordvlet 417, p.a. Tj. Zand-stra; dr. P. T. J. Cuypers, gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, Hilgen, Rheinland (D.), p.a. A. Berger; mr. J. Gerritsen, contr. te kl. bij het B.B., Utrecht, Noordzeestraat 7, p.a. H. Fokkers; H. A. L. Menne.

De volgende Oost-Indische gepensioneerde ambtenaren zijn in Europa aangekomen:

J. Berendsen, hoofdambt. ter besch. van den G.G., voor de herziening van het bezoldigingsbesluit, Baarn, Parkstraat 23; mej. A. L. Mensinga, schoolhoofd O.W.L.O. te Bandoeng, Den Haag, Stadhoudersplein 45, p.a. fam. Moorrees; H. Oost-

hout, mulo-onderwijzer te Poerwokerto, Nijmegen, Pontanusstraat 2; F. van Ruysvelt, architect bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Den Haag, Archimedesstraat 131; J. E. H. Ferguson, werktuig-kundige bij de S.S. en Tramwegen, Den Haag, Schuytstraat 30.

Nominatieve opgave van officieren en onderluit-nants:

a. met verlof hier te lande aangekomen:
J. Mackenzie, kap. inf., Den Haag, Hollander-straat 9; J. Breeuwsier, te luit. inf., Den Haag; Pauwenlaan 36; F. E. A. Hazebroek, off. van ge-zondheid te kl., Leiden, Oegstgeestlaan 32;

b. nieuw benoemd zijn:
I. C. Albricht, off. van gez. 2e kl., Goes, Jan van der Goeskade 32;

c. van adres zijn veranderd:
Dr. S. Smit, off. van gez. 2e kl., Leiden, Nieuwe Rijn 46; E. J. G. te Roller, te luit. genie, Den Haag, Weteringkade 73; J. T. Hallegraef, kap. art., Arnhem, Schoolstraat 14; H. Treffers, rit-meester cav., Den Haag, Delistraat 38.

d. gepensionneerd zijn:
T. H. Couwenberg, kap. mil. adm., Breda, Ba-ronielaan 8; W. L. A. du Cellié Muller majoor art., Den Haag, Obrechtstraat 405; P. C. Colthoff, kol. cav. Den Haag, p.a. Ned. Handel Mij.

Slotboom
ZEESTRAAT h. BAZARSTRAAT

ANNO 1802 5096
SPECIALITEIT: CENTRALE VERWARMING MET OLIESTOOK-INRICHTING

**Koninklijke
Vereeniging „Oost en West”
Opgericht den 3den Mei 1899.**

Bij het Informatiebureau van de Koninklijke Vereeniging „Oost en West”, Korte Voorhout 6, en bij de firma Martinus Nijhoff, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een boekje over onze Oost voor hen die er niet geweest zijn. (2de druk). Prijs f 0.50 per exempl. en f 0,03 frankeerkosten.

b. *Onze West* (3e herziene en omgewerkte druk), bestaande uit: I. *Suriname*, door Fred. Oudschan's Dentz; II. *Curaçao*, door W. R. Menkman. Prijs f 1,25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

c. *Curaçao* naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der Afd. van „Oost en West” aldaar. Prijs f 0,25 per exemplaar en f 0,03 frankeerkosten.

d. *Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Gewesten*: Werkkring en Vooruitzichten.

No. 1. *De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië*. (2de, geheel omgewerkte druk, met 8 foto's). Prijs f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. 2. *De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie* (3de, verbeterde druk). Pr. f 0.75 per ex. en f 0.06 frankeerkosten.

No. 3. *De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië* (2de verbeterde druk). Prijs f 0.50 per exemplaar en f 0.01½ frankeerkosten.

No. 4. *De Ingenieur in Nederlandsch-Indië*. (3de, verbeterde druk). Prijs f 0.75 per exemplaar en f 0,03 frankeerkosten.

No. 5. *Uitverkocht*.

No. 6. *De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië*. (3de, geheel herziene druk). Prijs f 0,25 per exemplaar en f 0,03 frankeerkosten.

No. 7. *De vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Ned. Indië, enz.* Prijs f 0,25 per ex. en f 0,04½ frankeerkosten.

No. 8. *De Ambtenaar bij den dienst der in- en uit-voerrecht en accijnzen in Nederlandsch-Indië*. Prijs f 0,20 per exemplaar en f 0,03 frankeerkosten.

No. 9. *De Ambtenaar bij de Gouvernementsmarines in Nederlandsch-Indië* (herziene uitgave 1922, prijs f 0,20 per exemplaar en f 0,03 frankeerkosten).

No. 10. *De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië*. (3de, herziene uitgave). Prijs f 0,75 per exemplaar en f 0,04½ frankeerkosten.

No. 11. *De Geëmployeerde bij de Rubber- (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederlandsch-Indië*. Prijs: f 0,40 per exemplaar en f 0,03 frankeerkosten.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, den Heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Korte Voorhout 6, 's-Gravenhage of het verschuldigde bij te schrijven of te storten op de postgiro-rekening van het Hoofdbestuur No. 14574, onder vermelding van „voor het Informatiebureau”.

**FIRMA LAÇET EN JANSEN - UTRECHT
KLEERMAKERIJ** 5108

KEISTRAAT 5 — TELEFOON 10418
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”
— Coupeursbezoek door geheel Nederland —

FIRMA P. v. LOON
De Ruitersstraat 18 — LEIDEN — Telefoon 1061
— ZUIVERAARS —

Specialiteit in het verdelgen van Kakkerlakken, Torren, Krekels, Mieren, Ratten, Muizen en Wandgedierte. 5630

Dit handelsmerk

Gratis door Nederland

Reizen onze 5 pons Pakketten Prima Gemeleerde

Indische Thee

Want zij worden franco toegezonden
Prijzen per pond:
f 1.20 tot f 1.80

Vraagt monsters bij: 5280

Producten Detailhandel „Harav”
VOORBURG

garandeert kwaliteit Broekstootkade 3 — Telef. 771772

WILDHANDEL

Lange Lakenstraat 24, Haarlem — Telefoon 15672
J. VAN WAARD

Wild en Gevogelte. Eieren uit eigen Hoenderpark, wat dagelijks is te bezichtigen te Vijfhuizen. Beleefd aanbevelend, J. VAN WAARD. 5324

Hooren en bezorgen zonder prijsverhooging. Leden van Oost en West 5 procent korting.

Gemeubileerde Landhuisjes te huur

op de Veluwe, temidden
BOSCH en HEIDE

in voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen
Te bevragen bij 5059
LANDGOED REFUGIUM, ELSPEET. Tel. 3

Mutatiestaat van 18 tot 25 Januari '33

Nieuwe Leden:

- P. A. E. Junod, Arnhem, Rembrandtplein 6.
- H. Gerson, Oud-Administrateur onderng. „Arendsburg” Utrecht, Oudwijk 35.
- J. F. van de Plassche, Oud O.-I. Ambtenaar, Utrecht, Jan van Scorelstraat 68.
- E. Monroy, Nijmegen, Stieltjesstraat 12.
- J. C. Tetzner, Chirurg, Bergen-op-Zoom, Antwerpsche Straat.
- Voorloopige Ledenlijst der op te richten Afdeling te Apeldoorn.
- Dr. H. Wuite, Apotheker, Zwolle, Klein Weezenland 16.
- Ir. F. S. Langemeijer, Hoofdingenieur R. W., Zwolle, Veenestraat 21.
- Mr. J. C. van Hasselt, Substituut officier van Justitie te Zwolle.
- D. Koppelle, leeraar Gymnasium, Zwolle, Wipstriker-allee 4.
- Mr. J. A. Willinge Gratama, Directeur Twentsche Bank, Zwolle, Kl. Weezenland 6.
- J. E. Foekens, Zwolle, Nieuwe Haven 7.

Voorgesteld door:

- den heer Dr. M. van Leeuwen te Arnhem.
- het Afdeulingsbestuur van Utrecht.
- den heer A. H. M. van Hooydonk te Nijmegen.
- het Afdeulingsbestuur van Bergen-op-Zoom.
- J. van Duffelen, Zwolle, Sophiastraat 15.
- Mr. Dr. J. A. van Royen, Burgemeester van Zwolle.
- F. F. Prager, Agent Nederlandsche Bank, Zwolle, Koe-straat 26a.
- J. Kramer, Zwolle, Sophiastraat 13.
- G. Beer, Oud Planter te Hattem, Berenhovestraat.
- Mr. F. C. Hekmeijer, Oud Raadslid H. G. in N.-I., Hattem, van Heemstralaan.
- H. Hubenet, Arts, Kampen, Burgwal 27.

R. I. P.

- F. Th. Schaaïj, Rotterdam, Heemraadsingel 102.
- II. Ph. Th. Witkamp, Oud O.-I. Ambtenaar, Nijmegen, St. Annastraat 181.
- J. W. IJzerman, Oud Hoofdingenieur S. S., Den Haag, Alex Gogelweg 44.

Adresveranderingen:

- D. Lijberse, Arnhem, van: Zijpendaalsche weg 16, naar: Bothaplein 9.
- R. F. Terkers, van: Amsterdam, Madurastraat 52, naar: Curaçao, p.a. C. S. M.
- F. Hoogewerff, van: Arnhem, Roermondsplein 3, naar: Rotterdam, Vijverweg 38.
- J. D. Brand, Overveen, van: Kweekduinweg 3 naar: Lonbar Petrielaan 12, p. a. Mevrouw A. C. Brand-Müller.
- J. W. A. Mulder, Heemstede, van: Camplaan 21, naar: Heemsteedsche Dreef 94.
- W. L. Harmsen, Oud Ind.-Ambtenaar, Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 213, naar: Kraajenlaan 12.
- G. J. Baden, Luitenant-Kolonel b. d., van: Djokjakarta, naar: Den Haag, van Hoornbeekstraat 57.
- N. J. van den Brandhof, Oud Resident, Menton, van: Pension Villa Marina, naar: Hotel d'Orient.
- S. C. Plantinga, Oud Luitenant-Kolonel N.-I. L., van: Bandoeng, naar: Den Haag, Stadhouderslaan 44.
- Ch. Monod de Froideville, Controleur 1ste kl. B. B., van: Sibolga, naar: Den Haag, van Bleiswijkstraat 29, p.a. H. W. A. Celosse.
- G. W. Schouten, Kapitein der Infanterie, van: Utrecht, J. S. Bachstraat 63, naar: Voorburg, Hadrianusstr. 1.
- K. J. W. Prins, Oud Planter, van: Den Haag, Denne-weg 29, naar: Wassenaar, Irisstraat 5.